

Leerlingenbegeleiding in het secundair onderwijs: enkele juridische en deontologische aandachtspunten

Bart Beliën¹

Stafmedewerker-jurist

VVKSO – Dienst Leerlingen en schoolorganisatie

De voorbije jaren investeerden bijna alle scholen ernstig in een verdere, professionele uitbouw van de leerlingenbegeleiding binnen de schoolstructuur. Naast de Centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) nemen ook scholen hierin een expliciete taak op. Ze maken werk van het verder uitbouwen van een zorg- en gezondheidsbeleid. Op die manier willen scholen een eerste aanspreekpunt bieden voor leerlingen met problemen en/of leerlingen met problemen bijstaan. De reden voor de verdere, professionele uitbouw van de leerlingenbegeleiding op scholen moet niet enkel gezien worden in het perspectief van een veranderende onderwijs- en schoolcultuur met een toegenomen aandacht voor allerlei leer- en aandachtsstoornissen, maar ook vanuit het perspectief dat een school vandaag de dag moet instaan voor de eerstelijns hulp. Het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding² stelt immers dat de ouders en de school de eerste verantwoordelijken zijn³, en dat het CLB subsidiair werkt ten aanzien van ouders en school⁴. Ook de implementatie van de integrale jeugdhulp zou op termijn mogelijk gevolgen kunnen hebben voor de profilering van de schoolinterne leerlingenbegeleiding.

Nog meer dan vroeger worden scholen geconfronteerd met een enorme complexiteit van problemen waarmee jonge mensen vandaag de dag te kampen hebben. Het gaat daarbij niet alleen over jonge mensen die in de school of in de buurt van de school strafbare feiten plegen. Het gaat ook over jonge mensen die slachtoffer zijn van ernstige feiten (van *steaming* over fysieke agressie tot verkrachting waarbij zowel klas- als schoolgenoten betrokken kunnen zijn), jonge mensen die rondlopen met ernstige zelfmoordgedachten, zelfmoordpogingen ondernemen of zichzelf ernstig verminken, meisjes van rond de dertien jaar die aan een leraar of leerlingenbegeleider komen vertellen dat ze (ongewenst) zwanger zijn.

Ondanks het feit dat de eerste doelstelling van een school nog steeds is op een kwalitatieve manier onderwijs verstrekken en een bijdrage leveren aan de opvoe-

ding van al die kinderen die aan hen toevertrouwd worden, wordt er vandaag de dag van een school veel meer verwacht. Van een school, en dus van de mensen die er werken, wordt o.m. een enorme professionaliteit verwacht om op een "correcte" manier om te gaan met de problemen van deze jongeren, om ze te steunen. Vaak stellen deze mensen zich vragen zoals: Aan wie moeten of mogen we vertellen wat deze leerling in vertrouwen aan ons heeft gezegd? De leerling wil niet dat de ouders ingelicht worden, maar zijn we het niet aan hen verplicht, ze vertrouwen hun kinderen immers toch aan ons toe? Is de hulp die we verlenen wel de "juiste" hulp, of is ze voldoende, wordt er niet meer van ons verwacht?

In dit artikel willen wij achtereenvolgens beknopt omschrijven wat begrepen moet worden onder jeugdhulpverlening, ingaan op de problematiek van de discretieplicht en het beroepsgeheim in onderwijs, het informatierecht van de ouders bespreken, de verschillende aspecten van het misdrijf schuldig verzuim behandelen en ten slotte kort de aangifteplicht ten aanzien van de gerechtelijke instanties duiden.

1. JEUGDHULPVERLENING?

Een school heeft een specifieke doelstelling, nl. de jongeren die hun worden toevertrouwd kwalitatief onderwijs verstrekken en hun een aantal waarden en normen meegeven om later een volwaardige plaats te verwerven in onze samenleving. Het therapeutisch begeleiden van jongeren die kampen met allerlei ernstige en complexe problemen, kan niet beschouwd worden als behorend tot de kerntaken van een school. Een school is immers geen jeugdhulpaanbieder of hulpverlenende organisatie⁵, haar personeelsleden zijn dus ook geen hulpverleners.

Jeugdhulpverlening kunnen we immers definiëren als de hulp- en zorgverlening die zich richt tot minderjarigen, of tot minderjarigen en hun ouders, hun opvoedingsverantwoordelijken en/of personen uit hun leefomgeving⁶. Vermits een onderwijsinstelling niet

1. De auteur schreef dit artikel in persoonlijke naam.

2. B.S. 10 april 1999.

3. Art. 4 Decr. 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, B.S. 10 april 1999.

4. Art. 6, 3° Decr. 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, B.S. 10 april 1999.

5. E. ANKAERT en J. PUT, "Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs", 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 4, nr. 6.

6. Art. 2 § 1, 6° Decr. 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 11 oktober 2004.

beschouwd wordt als een jeugdhulpaanbieder⁷, kan zij – vanuit juridisch oogpunt – zelfs niet aan jeugdhulpverlening doen in de zin van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp, maar situeert alles wat een school aanbiedt in het kader van een zorgbeleid of van leerlingenbegeleiding zich in het voortraject dat de jeugdhulpverlening voorafgaat. Dit doet uiteraard geen afbreuk aan het feit dat scholen heel wat problemen waarmee jongeren worstelen, van heel nabij ervaren en jongeren ook daadwerkelijk proberen bij te staan. In een nota van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming⁸ schrijft men daarover: “Zij bieden een luisterend oor, vangen eerste signalen op en gaan met de jongeren op zoek naar iemand die hem/haar in vertrouwen kan begeleiden bij zijn probleem. Hoewel zij met de jongeren niet zelf een hulpverleningsrelatie kunnen opbouwen, aangezien vertrouwelijkheid daarvoor een belangrijke voorwaarde is, kunnen zij de jongeren wel het signaal geven ‘ik laat je niet los’.” Verder moet de vraag gesteld worden naar een duidelijke profilering van de schoolinterne leerlingenbegeleiding. We denken daarbij aan verschillende aspecten: een duidelijke opdrachtschrijving voor de leerlingbegeleider, afspraken maken over het deontologisch correct omgaan met vertrouwelijke informatie, afspraken maken over taakafbakening, samenwerking tussen interne en externe vormen van leerlingenbegeleiding...

2. HET BEROEPSGEHEIM EN DE DISCRETIEPLICHT IN ONDERWIJS

Het beroepsgeheim kan als volgt worden omschreven: “Het beroepsgeheim is de wettelijke norm op grond waarvan men de verplichting, respectievelijk het recht heeft om zowel

zaken waarvan men énkelt krachtens zijn beroep kennis heeft als stukken die men krachtens zijn beroep onder zich houdt en die op basis van de bijzondere relatie met de cliënt worden geacht vertrouwelijk te zijn, geheim te houden.”⁹ Het gaat hier om een zwijgplicht verbonden aan een vertrouwensrelatie¹⁰.

Artikel 458 van het Strafwetboek stelt het schenden van het beroepsgeheim strafbaar: “Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte [of voor een parlementaire onderzoekscommissie] getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd [euro] tot vijfhonderd [euro].”

De discretieplicht heeft niets te maken met artikel 458 van het Strafwetboek en wordt geïnterpreteerd als de plicht om bij het uitoefenen van een ambt of functie geen vertrouwelijke gegevens vrij te geven aan anderen dan diegenen die gerechtigd zijn om er kennis van te nemen¹¹. In tegenstelling tot het beroepsgeheim, heeft de discretieplicht geen algemeen geldende wettelijke basis en moet het beschouwd worden als een amalgaam van door de overheid, door een beroepsorganisatie of door particulieren opgelegde verplichtingen¹². Het is een plicht die in de eerste plaats is ingesteld in het belang van de onderneming of de dienst waarvoor de werknemer of de ambtenaar werkt¹³. Het beroepsgeheim verplicht de drager vertrouwelijke gegevens geheim te houden, terwijl de discretieplicht de drager enkel verplicht discreet om te gaan met dergelijke gegevens.

7. Art. 2 § 2, 7° Decr. 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 11 oktober 2004, bepaalt immers: “jeugdhulpaanbieder: een natuurlijke persoon of een voorziening die jeugdhulpverlening aanbiedt als bedoeld in artikel 4”. Art. 4 van dit decreet somt de sectoren op die onder het toepassingsgebied van de integrale jeugdhulp vallen: het Algemeen Welzijnswerk (Jongeren Adviescentra, centra voor levens- en gezinsvragen voor zover hun werking afgestemd is op jongeren...), de Bijzondere Jeugdbijstand (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, residentiële opvang, gezinsbegeleiding...), de Centra voor Integrale Gezinszorg, de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, de Centra voor leerlingenbegeleiding (als enige sector die onder het toepassingsgebied van het Decreet Integrale Jeugdhulp ressorteert, vallen zij niet onder de bevoegdheid van het Vlaams Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, maar wel onder de bevoegdheid van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming), Kind en Gezin (Centra voor Kinderzorg en gezinsondersteuning en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap).
8. Departement Onderwijs en Vorming, “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”, 2007, http://ond.vlaanderen.be/clb/nieuws/080204-nota_beroepsgeheim_ambtsgeheim.htm.
9. B. ALLEMEERSCH, “Het toepassingsgebied van art. 458 Strafwetboek. Over het succes van het beroepsgeheim en het geheim van dat succes”, *R.W.* 2003-04, 2, nr. 5.
10. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 2, nr. 2.
11. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 2, nr. 2; B. ALLEMEERSCH, “Het toepassingsgebied van art. 458 Strafwetboek. Over het succes van het beroepsgeheim en het geheim van dat succes”, *R.W.* 2003-04, 2, nr. 6.
12. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 3, nr. 4; VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 25; B. ALLEMEERSCH, “Het toepassingsgebied van art. 458 Strafwetboek. Over het succes van het beroepsgeheim en het geheim van dat succes”, *R.W.* 2003-04, 2, nr. 6.
13. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 2, nr. 3; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 85, nr. 141.

2.1. CLB-MEDEWERKER: DRAGER VAN EEN BEROEPSGEHEIM

In tegenstelling tot een personeelslid van een onderwijsinstelling¹⁴ is een personeelslid van een Centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) een drager van een beroepsgeheim, in de zin van artikel 458 van het Strafwetboek. Dit beroepsgeheim mag wel de multidisciplinaire werking van het CLB niet in het gedrang brengen¹⁵. De CLB-medewerker heeft bijgevolg de plicht om informatie die hij louter door professionele bezigheden verneemt of in zijn bezit krijgt en die vertrouwelijk is, geheim te houden¹⁶.

Op te merken valt dat hier het beroepsgeheim niet gekoppeld wordt aan een beroep (het is immers van toepassing op artsen, maatschappelijk werkers, psychologen, pedagogen, verpleegkundigen en administratieve medewerkers), maar aan het uitoefenen van een functie in een bepaalde sector, *i.c.* de CLB-sector. Het beroepsgeheim is dus gebonden aan de setting waarbinnen men is tewerkgesteld en niet afhankelijk van het diploma dat men heeft behaald¹⁷. Het feit dat een CLB-medewerker zijn taken (deels) uitoefent binnen een school, doet hieraan geen afbreuk¹⁸.

Vermits de CLB's onder het toepassingsgebied van de Integrale Jeugdhulp¹⁹ vallen en artikel 8 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp²⁰ bepaalt dat alle personen die hun medewerking verlenen aan de toepassing van dit decreet, gebonden zijn aan het beroepsgeheim, is ook deze wettelijke bepaling relevant²¹.

Hieronder gaan we kort in op de grondslagen van het beroepsgeheim, het begrip "geheimen", de vraag wie gehouden is tot het beroepsgeheim en enkele gronden die de drager van een beroepsgeheim toelaten zijn beroepsgeheim te doorbreken.

2.1.1. GRONDSLAGEN VAN HET BEROEPSGEHEIM

Het beroepsgeheim werd ingevoerd om twee belangen te beveiligen: een individueel (particulier) belang en een maatschappelijk (algemeen) belang²².

Het *individuele belang* dat op het spel staat, is de privacy of het privéleven van de cliënt²³. De geheimen die de cliënt meedeelt, maken ongetwijfeld deel uit van zijn privéleven of zijn persoonlijke of individuele levenssfeer. Het kan bijvoorbeeld gaan om allerlei wetenswaardigheden: objectieve gegevens of subjectieve meningen of gevoelens van de cliënt over zichzelf, zijn partner en/of familieleden en andere personen uit zijn omgeving²⁴. Doordat een drager van het beroepsgeheim kennis heeft over het privéleven van een cliënt ontstaat er een asymmetrische relatie, met de bijbehorende risico's voor machtsmisbruik vanwege de drager van een beroepsgeheim. De geheimhoudingsplicht moet dan de cliënt behoeden voor machtsmisbruik. Verder is de garantie van geheimhouding ook onontbeerlijk voor het welslagen van de hulpverlening op zich. Het beroepsgeheim verlaagt immers de drempel voor de cliënt om alle nodige informatie te bezorgen aan zijn hulpverlener zodat die laatste een volledig zicht krijgt op de probleemsituatie. Opdat de cliënt zijn hele verhaal doet, is vertrouwen uiteraard noodzakelijk²⁵.

Daarnaast wordt aan het beroepsgeheim ook een *maatschappelijk belang* toegedicht. Zo heeft niet alleen elke burger als individu er belang bij dat de beroepsbeoefenaars die een vertrouwensfunctie bekleden de hen meegedeelde informatie niet verspreiden, maar ook de maatschappij als geheel beschikt over een belang. Het feit dat een hulpverlener gebonden is door het beroepsgeheim, heeft als gevolg dat de individuele burger zich gemakkelijker en sneller tot een geneesheer of een

14. Het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs, *B.S.* 25 mei 1991 en het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde psycho-medisch-sociale centra, *B.S.* 25 mei 1991 bepalen respectievelijk in art. 11 en 14 dat de personeelsleden ertoe gehouden zijn het ambtsgeheim te bewaren. Zie ook verder punt 2.2.
15. Art. 11 Decr. 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, *B.S.* 10 april 1999; E. ANKAERT en J. PUT, "Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs", 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 4, nr. 5; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 53, nr. 89.
16. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD 2006, 27; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 35.
17. E. ANKAERT en J. PUT, "Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs", 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 4, nr. 5; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 53, nr. 89.
18. E. ANKAERT en J. PUT, "Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs", 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 4, nr. 5.
19. Art. 4, 6° Decr. 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp, *B.S.* 11 oktober 2004.
20. *B.S.* 11 oktober 2004.
21. E. ANKAERT en J. PUT, "Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs", 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 4, nr. 5.
22. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 37, nr. 61; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 437.
23. Traditioneel wordt het recht op bescherming van de privacy of het privéleven opgedeeld in vier componenten. 1) Het recht op rust en isolement (zowel ten aanzien van de overheid als van andere particulieren). Ook wel omschreven als "the right to be left alone". 2) Het recht op privacy of privéleven omvat ook het recht op fysieke, morele en psychische integriteit. 3) Het recht op geheimhouding van informatie met betrekking tot de persoon is een derde component (informatieprivacy). 4) De laatste component behelst het recht op het uitbouwen van menselijke contacten (relationele privacy) (I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 23, nr. 37).
24. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 27, nr. 43.
25. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 37, nr. 62.

andere hulpverlener wendt. Op die manier draagt het beroepsgeheim bij tot de toegankelijkheid van de gezondheids- en de welzijnszorg. Een goede, doelmatige en geloofwaardige gezondheids- en welzijnszorg vereist dat de hele gemeenschap er op kan vertrouwen dat hulpverleners uit deze sectoren de hun toevertrouwde informatie zorgvuldig zullen bewaren²⁶.

De tweedeling tussen het algemeen belang en het individueel belang wordt ervaren als gekunsteld en bijgevolg als onbestaande beschouwd. Beide zijn ze immers de keerzijde van dezelfde medaille: “*Het algemeen belang dat door artikel 458 Sw. wordt gediend, wordt bereikt doordat in elk individueel geval de geheimplichtige het beroepsgeheim waarborgt ten aanzien van elke cliënt afzonderlijk.*”²⁷

2.1.2. GEHEIMEN

Artikel 458 van het Strafwetboek spreekt over geheimen die zijn toevertrouwd. Het betreft hier gegevens die uit de aard van de zaak geheim zijn of die uitdrukkelijk of stilzwijgend aan een persoon in de uitoefening van zijn beroep werden toevertrouwd²⁸.

Onder het beroepsgeheim valt dan alle informatie waarvan is kennisgenomen in de loop van de uitoefening van de functie waarvoor het beroepsgeheim geldt, dan wel de informatie waarvan is kennisgenomen op het moment dat men wegens deze hoedanigheid werd aangesproken. Opdat deze informatie beschouwd kan worden als geheim, moet de informatie wel in een redelijk verband staan met de uitoefening van de functie en inherent vertrouwelijk zijn (*uit de aard van de zaak*) dan wel expliciet of impliciet onder voorwaarde van geheimhouding zijn toevertrouwd²⁹.

Een CLB-medewerker die op school door een leerling wordt aangesproken over een persoonlijk probleem, zal doorgaans in zijn hoedanigheid van CLB-medewerker worden aangesproken. De informatie die hij verkrijgt, valt in de regel dus onder het beroepsgeheim.

2.1.3. UIT HOOFDE VAN ZIJN STAAT OF BEROEP

Artikel 458 van het Strafwetboek bakent in eerste instantie het toepassingsgebied van het beroepsgeheim af. In het artikel is een niet-limitatieve opsomming

opgenomen van beroepen die een beroepsgeheim kunnen laten gelden. Enerzijds wordt een aantal beroepen bij naam genoemd, anderzijds worden alle andere personen die uit hoofde van hun beroep of staat kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, onderworpen aan het toepassingsgebied³⁰. Het gaat steeds om beroeps categorieën waarin vertrouwen noodzakelijk is voor het maatschappelijk belang, denk aan beroepen uit de medische sector (artsen en vroedvrouwen), de juridische sector (advocaten en justitieassistenten) of de sociale sector (psychologen en maatschappelijk assistenten).

De drager van het beroepsgeheim krijgt kennis van geheimen in het kader van een vertrouwensrelatie, ten persoonlijke titel³¹. Vermits men ten persoonlijke titel kennis krijgt van een geheim is de vertrouwelijkheid in het kader van een beroepsgeheim gegarandeerd t.a.v. alle derden³² (*elke andere persoon dan de hulpverlener en de cliënt*). Door de rechtsleer werd dit wel genuanceerd door de creatie van de figuren van het gedeeld en het gezamenlijk beroepsgeheim³³.

2.1.4. SCHENDING VAN HET BEROEPSGEHEIM

De schending van het beroepsgeheim wordt met een strafrechtelijke sanctie beteugeld. Dit wordt verantwoord vanuit het feit dat het beroepsgeheim niet enkel het belang van de betrokken beroepsgroep moet beschermen, maar ook het algemeen belang en het belang van de personen die zich tot de beroepsbeoefenaar wenden³⁴.

Wij hebben niet de bedoeling om hier alle rechtvaardigingsgronden voor een schending van het beroepsgeheim te bespreken. Wij gaan kort in op de meest relevante gronden: de leer van het gedeeld en het gezamenlijk beroepsgeheim, de noodtoestand en artikel 458bis van het Strafwetboek.

1. Gedeeld beroepsgeheim

Vanuit de vaststelling dat hulpverlening meer en meer plaatsvindt in een context van hulpverleningsteams en netwerken van hulpverleners en voorzieningen, neemt de behoefte aan communicatie tussen hulpverleners, hulpverleningsteams en voorzieningen sterk toe³⁵.

26. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 38, nr. 63.

27. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 39, nr. 65.

28. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 447; F. HUTSEBAUT, “Het ambtsgeheim, beroepsgeheim en de meldingsplicht van personeelsleden in het onderwijs”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 51.

29. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 25; B. ALLEMEERSCH, “Het toepassingsgebied van art. 458 Strafwetboek. Over het succes van het beroepsgeheim en het geheim van dat succes”, *R.W.* 2003-04, 12, nr. 40.

30. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 348, nr. 84.

31. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs en de CLB’s, met specifieke aandacht voor de vertrouwensleerkracht en de bijstandspersoon”, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 2.

32. Behoudens gedeeld en gezamenlijk beroepsgeheim.

33. Zie verder onder 2.1.4, punten 1 en 2.

34. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 3, nr. 4.

35. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 207, nr. 405.

Om zich te beroepen op de leer van het gedeeld beroepsgeheim, moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn.

- 1) In de eerste plaats kan een drager van het beroepsgeheim enkel informatie delen met een andere drager van een beroepsgeheim, die in dezelfde mate gehouden is door het beroepsgeheim. Een arts kan dus informatie uitwisselen met een andere arts of een CLB-medewerker, maar niet met familieleden, noch met personen die slechts gehouden zijn door een discretieplicht (zoals personeelsleden van een onderwijsinstelling)³⁶.
- 2) Verder moet de hulpverlener met wie vertrouwelijke informatie wordt gedeeld, betrokken zijn bij de hulpverlening aan de cliënt³⁷.
- 3) Vertrouwelijke informatie kan maar worden gedeeld tussen hulpverleners in de mate waarin ze optreden met dezelfde finaliteit. Een te ruime interpretatie zou er immers toe leiden dat vertrouwelijke informatie vrij gaat circuleren tussen alle mogelijk actoren die in mindere of meerdere mate betrokken zijn bij de hulpverlening³⁸.
- 4) Vertrouwelijke gegevens worden maar uitgewisseld indien dit noodzakelijk is in het licht van de continuïteit of de kwaliteit van de hulp. Het feit dat het uitwisselen van informatie nuttig is, is onvoldoende. Dit onderscheid wordt ook wel eens het onderscheid tussen “need to know” en “nice (wish) to know” genoemd³⁹. Slechts die gegevens mogen worden overgemaakt die noodzakelijk en pertinent zijn voor de hulp of de zorg aan de cliënt in het algemeen en voor de uitvoering van de opdracht van diene die de informatie ontvangt in het bijzonder⁴⁰.
- 5) De overdracht van de informatie moet in principe het belang van de hulpverlening dienen (de kwaliteit of de continuïteit van de behandeling of begeleiding)⁴¹.
- 6) Ten slotte moet de cliënt in voldoende mate geïnformeerd zijn over het feit dat er vertrouwelijke informatie wordt overgemaakt aan derden. Het doorgeven van dergelijke informatie mag bijgevolg niet buiten het medeweten van de cliënt gebeuren. De cliënt moet op de hoogte worden gebracht van mogelijke communicatiestromen en de inhoud ervan⁴².

2. Gezamenlijk beroepsgeheim

Ondanks het feit dat de leer van het gedeeld beroepsgeheim een ruim potentieel toepassingsgebied heeft, schiet dit toch tekort in het kader van de samenwerking binnen hulpverleningsteams of -voorzieningen. Omdat de leer van het gedeeld beroepsgeheim een afwijking inhoudt op het beroepsgeheim, moet dit restrictief worden geïnterpreteerd. Daardoor kunnen ook binnen een team enkel die gegevens worden doorgegeven die strikt noodzakelijk zijn voor de hulpverlening. Samenwerking binnen een team biedt echter een grote meerwaarde omdat elk teamlid vanuit zijn deskundigheid informatie samenbrengt en er van daaruit onderlinge verbanden worden gelegd. Ook informatie die op basis van het criterium van de noodzakelijkheid niet uitgewisseld wordt, kan belangrijk zijn om een juist zicht te krijgen op de problematiek⁴³. Er moet dus gezocht worden naar een andere grondslag om het uitwisselen van informatie binnen een team, zoals bijvoorbeeld het multidisciplinair team binnen de CLB's, mogelijk te maken.

Van der Straete en Put stellen, om aan die beperkingen tegemoet te komen, de notie van het “gezamenlijk beroepsgeheim” voor als aanvulling op de leer van het gedeeld beroepsgeheim. Deze notie is gebaseerd op een evolutieve interpretatie van het vanuit een individuele hulpverleningscontext opgestelde artikel 458 van het Strafwetboek. Het gezamenlijk beroepsgeheim rust op het team van hulpverleners als dusdanig in plaats van op elk teamlid afzonderlijk. Het heeft dan ook tot gevolg dat er tussen de teamleden geen “beroepsgeheimgrenzen” meer bestaan. Op die manier kan alle voor de hulpverlening relevante informatie met betrekking tot de cliënt vrij circuleren binnen het team. Het gezamenlijk beroepsgeheim mag echter geen vrijgeleide zijn om alle informatie met alle leden van het team te delen. Alleen die informatie kan worden uitgewisseld die relevant is voor het effectief opnemen van de verantwoordelijkheid die op het team rust. Net zoals de noodzakelijkheidseis bij het gedeeld beroepsgeheim, moet de relevantiefilter bij het gezamenlijk beroepsgeheim worden toegepast in het formele overleg in team als bij alle informele gesprekken op de afdeling of de dienst⁴⁴. In de relatie tussen derden en de leden van

-
36. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 26; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 211, nr. 415; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 438.
 37. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 212, nr. 419.
 38. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 214, nr. 422.
 39. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 26; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 214, nr. 425; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 438.
 40. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 216-217, nr. 426.
 41. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 218, nr. 429.
 42. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 218, nr. 430 en 220, nr. 433.
 43. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 234, nr. 459.
 44. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 234, nr. 460.

het hulpverleningsteam blijft de gewone, individuele geheimhoudingsplicht onverkort gelden. In voorkomend geval kan men zich wel beroepen op het gedeeld beroepsgeheim om informatie uit te wisselen met een hulpverlener die niet behoort tot het team⁴⁵.

Het gezamenlijk beroepsgeheim is slechts aanvaardbaar binnen een daadwerkelijk afgelijnde hulpverleningseenheid die werkt in teamverband⁴⁶, zoals bijvoorbeeld de multidisciplinaire teams van de CLB's⁴⁷. Verder moet het team ook herkenbaar zijn voor de cliënt. Men moet zich naar de cliënt of patiënt toe als team profileren. De cliënt mag dus nooit de indruk krijgen dat hij zich tot een alleen optredende hulpverlener wendt⁴⁸.

Ten slotte mag de samenwerking de grenzen van eenzelfde voorziening niet te buiten gaan. Hulpverleners die behoren tot verschillende voorzieningen of organisaties kunnen nooit een team vormen waarop een gezamenlijk beroepsgeheim rust, behalve wanneer ze formeel (bij wet of bij besluit) zijn aangeduid als team⁴⁹.

3. Noodtoestand

De noodtoestand kan worden beschouwd als een algemene rechtvaardigheidsgrond voor een inbreuk op het beroepsgeheim. Deze algemene, door de rechtspraak ontwikkelde rechtvaardigheidsgrond komt erop neer dat men, teneinde een rechtsgoed van hogere of minstens gelijke waarde te vrijwaren, men de (straf)wet mag en zelfs moet overtreden⁵⁰. Toegepast op het beroepsgeheim impliceert dit dat het beroepsgeheim mag en zelfs moet overtreden worden om een rechtsgoed van hogere of minstens gelijke waarde te vrijwaren. Zo kan men oordelen dat de bescherming van de fysieke integriteit van hogere waarde is dan de vrijwaring van het beroepsgeheim⁵¹.

Er kan slechts in uitzonderlijke omstandigheden een beroep gedaan worden op de rechtsfiguur van de noodtoestand. De volgende voorwaarden moeten voldaan zijn: 1) het beschermde rechtsgoed dient, zoals reeds gezegd, van een hogere of minstens gelijke waarde te zijn als het geschonden rechtsgoed; 2) de vrijwaring van het beschermde rechtsgoed moet

onmiddellijk en noodzakelijk zijn en 3) het beschermde rechtsgoed kan niet op een andere wijze worden gevrijwaard⁵².

Met betrekking tot minderjarigen die slachtoffer zijn van zeer ernstige feiten, zal men zich – in de plaats van op de noodtoestand – veelal kunnen beroepen op artikel 458bis van het Strafwetboek om, als drager van het beroepsgeheim, deze feiten te melden aan de gerechtelijke autoriteiten.

4. Artikel 458bis van het Strafwetboek

De wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen⁵³ voerde een nieuw artikel 458bis in het Strafwetboek in. Het artikel luidt als volgt: *“Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en die hierdoor kennis heeft van een misdrijf als omschreven in de artikelen 372-377, 392-394, 396-405ter, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, op voorwaarde dat hij het slachtoffer heeft onderzocht of door het slachtoffer in vertrouwen werd genomen, er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de psychische of fysieke integriteit van de betrokkene en hij deze integriteit zelf of met behulp van anderen niet kan beschermen.”*

De bedoeling van de wetgever was minderjarigen die slachtoffer waren van traumatiserende misdrijven – zoals aanranding van de eerbaarheid, verkrachting, opzettelijk doden en toebrengen van lichamelijk letsel, kindermoord, genitale vermindering van de vrouw, verlaten of in behoeftige toestand achterlaten van kinderen of onbekwamen en onthouden van voedsel of verzorging aan minderjarigen en onbekwamen – beter te beschermen. Men stelde immers vast dat deze misdrijven wel bekend waren in een beperkte kring van vertrouwenspersonen, maar dat ze, omwille van het beroepsgeheim, niet gemeld werden aan de gerechtelijke autoriteiten⁵⁴.

Artikel 458bis van het Strafwetboek geeft aan de drager van een beroepsgeheim, maar ook aan de drager van een discretieplicht, de mogelijkheid om zijn geheim-

45. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 235, nr. 462.

46. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 235, nr. 463.

47. Aan de CLB's wordt bij decreet opgelegd om te werken met multidisciplinaire teams. Art. 6, 5° van het Decr. 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, *B.S.* 10 april 1999.

48. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 236, nr. 465.

49. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 237, nr. 466.

50. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 159, nr. 321; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 37.

51. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 26.

52. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 26; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 160, nr. 322; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 37; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 457; F. HUTSEBAUT, “Het ambtsgeheim, beroepsgeheim en de meldingsplicht van personeelsleden in het onderwijs”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 53.

53. *B.S.* 17 maart 2001.

54. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 169, nr. 341.

houdingsplicht in bepaalde omstandigheden te doorbreken of te schenden⁵⁵. In die zin stemt het personeel toepassingsgebied van artikel 458bis van het Strafwetboek niet volledig overeen met het personeel toepassingsgebied van artikel 458 van het Strafwetboek. Ook personen die niet onder artikel 458 van het Strafwetboek ressorteren, maar gebonden zijn door een verplichting tot geheimhouding, zoals de discretieplicht, vallen dus onder het toepassingsgebied van artikel 458bis van het Strafwetboek. Dit is bijvoorbeeld het geval voor een leraar die slechts gehouden is tot een discretieplicht. Veel vermoedens van seksueel misbruik van jongeren komen immers het eerst aan de oppervlakte in de school omdat jongeren dergelijke feiten nogal eens melden aan een leraar⁵⁶.

Een drager van een beroepsgeheim kan bijgevolg bepaalde misdrijven die op minderjarigen gepleegd zijn, melden aan de gerechtelijke autoriteiten zonder dat hij strafrechtelijke vervolging riskeert wegens schending van zijn beroepsgeheim. Er moeten wel drie voorwaarden vervuld zijn opdat een drager van het beroepsgeheim zich kan beroepen op artikel 458bis van het Strafwetboek:

1) De drager van het beroepsgeheim moet het minderjarige slachtoffer zelf onderzocht hebben of door het minderjarige slachtoffer in vertrouwen genomen zijn. Indien hij de feiten verneemt van een familielid of een kennis van het minderjarig slachtoffer, kan hij zijn beroepsgeheim niet ongestraft schenden⁵⁷. Artikel 458bis van het Strafwetboek vereist dan weer niet dat de hulpverlener getuige is van de strafbare feiten die ten aanzien van de minderjarige werden gepleegd⁵⁸. In de rechtsleer wordt wel gepleit voor een soepele interpretatie. Men stelt dat niet verwacht kan worden dat het kind eerst zelf op expliciete wijze de feiten waarvan hij slachtoffer is of dreigt te worden, kenbaar maakt. Het is voldoende als het gesprek of de begeleidende omstandigheden (lichaamstaal e.d.m.) ernstige aanwijzingen opleveren van kindermishandeling of seksueel misbruik. Op dat moment kan de hulpverlener aangifte doen bij de procureur des Konings zonder zijn beroepsgeheim te schenden. Dit element zal *post factum* door een rechter worden beoordeeld⁵⁹.

2) Er moet een ernstig en dreigend gevaar zijn voor de psychische of fysieke integriteit van het minderjarige slachtoffer. Zo zal men zich niet kunnen beroepen op artikel 458bis van het Strafwetboek wanneer er geen gevaar bestaat voor herhaling van het misdrijf of trauma's ten gevolge van het misdrijf⁶⁰. Het dreigend karakter verwijst naar het bestaan van een actuele nood om in te grijpen. Het ernstige karakter heeft betrekking op de omvang en het ingrijpend karakter van de feiten⁶¹.

3) De drager van het beroepsgeheim mag niet bij machte zijn om zelf of met behulp van anderen de integriteit van de minderjarige te beschermen⁶². Het subsidiariteitsprincipe moet dus in acht genomen worden. Er wordt enkel gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de feiten te melden als het gevaar op geen enkele andere wijze kan worden afgewend. Op die manier wordt vermeden dat hulpverleners bijna automatisch van bepaalde misdrijven melding zouden doen bij de procureur des Konings om op die wijze de verantwoordelijkheid van zich af te schuiven. In de eerste plaats wordt van de hulpverlener verwacht dat hij zelf een oplossing zoekt voor de gevaarssituatie waarin de minderjarige zich bevindt. Het inschakelen van andere hulpverleners blijft dus tot de mogelijkheid behoren, denk bijvoorbeeld aan het inschakelen van een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Ook de verwijzing naar artikel 422bis van het Strafwetboek is een indicatie van het feit dat hulpverlening prioritair blijft. Slechts ingeval de hulpverlening faalt, bestaat de mogelijkheid om de gerechtelijke instanties in te lichten⁶³. De naleving van het hierboven aangehaalde subsidiariteitsbeginsel zal eveneens door een rechter *post factum* beoordeeld worden. De hulpverlener zal o.m. op basis van het dossier dat hij bijhoudt, moeten kunnen aantonen dat hij alles in het werk heeft gesteld om zelf of met hulp van anderen een oplossing te vinden voor de gevaarssituatie waarin de minderjarige verkeert⁶⁴.

In het geval dat deze drie voorwaarden vervuld zijn, zal de drager van het beroepsgeheim zelf, in eer en geweten beslissen of hij de feiten al dan niet meldt aan de gerechtelijke autoriteiten. Om te vermijden dat men

55. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 170, nr. 344; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 436.

56. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 170-171, nr. 344.

57. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 173, nr. 351.

58. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 173-174, nr. 351.

59. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 174, nr. 352.

60. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 461.

61. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 172, nr. 347.

62. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 461.

63. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 173, nr. 349.

64. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 173, nr. 350.

een minderjarig kind niet laat verzorgen of behandelen indien het beroepsgeheim niet gegarandeerd wordt, werd een verplichte melding bewust niet ingevoerd⁶⁵.

Vastgesteld wordt dat artikel 458bis van het Strafwetboek zelfs in juridische kringen en op het werkveld onvoldoende gekend is. Van der Straete en Put schrijven daarover: *“Dit doet ons vermoeden dat nog te veel hulpverleners die kennis of ernstige vermoedens hebben van een situatie van kindermishandeling die beantwoordt aan de eisen van artikel 458bis van het Strafwetboek, de stap naar aangifte van de feiten niet durven zetten omdat ze worstelen met hun beroepsgeheim. Uiteraard is de aangifte vanuit hulpverlenend perspectief niet altijd de meest wenselijke oplossing. Er moet steeds een uiterst zorgvuldige afweging worden gemaakt van de verschillende belangen die op het spel staan. Er kunnen talloze redenen zijn om toch naar een oplossing binnen de hulpverlening te zoeken en het herstel van de gezinsrelaties staat wat dit betreft voorop. Laat het echter duidelijk zijn dat het beroepsgeheim niet langer een struikelblok hoeft te zijn ingeval aangifte bij justitie onvermijdelijk lijkt.”*⁶⁶

2.2. PERSONEELSLID VAN EEN ONDERWIJSINSTELLING: DRAGER VAN EEN DISCRETIEPLICHT

Vermits personeelsleden van onderwijsinstellingen (onderwijzend, technisch en administratief personeel) geen professionele hulpverleners zijn, is op hen in principe enkel een discretieplicht van toepassing⁶⁷. Eerder verwezen we al naar de decreten over de rechtspositie die bepalen dat de personeelsleden ertoe gehouden zijn het ambtsgeheim te bewaren⁶⁸.

In wat volgt, stellen we ons de vraag welke informatie als vertrouwelijk beschouwd moet worden, wie gerechtigd is om van deze gegevens kennis te krijgen. Daarnaast bespreken we de figuur van de vertrouwensleer-

kracht en gaan we dieper in op de figuur van de bijstandspersoon.

2.2.1. VERTROUWELIJKE GEGEVENS

De discretieplicht geldt voor alle gegevens die uitdrukkelijk of stilzwijgend aan een persoon in de uitoefening van zijn ambt of functie werden toevertrouwd. De drager van een discretieplicht krijgt dus geen informatie ten persoonlijke titel meegegeeld. Alles wat men ziet, hoort, ontdekt, opvangt tijdens of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn ambt als personeelslid van een onderwijsinstelling valt onder de discretieplicht. Er moet dus sprake zijn van een professionele relatie – en geen vertrouwensrelatie – tussen de drager van de discretieplicht en de persoon die hem de vertrouwelijke informatie bezorgt⁶⁹. Algemeen bekende feiten, dit zijn zaken die iedereen weet, vallen uiteraard niet onder de discretieplicht⁷⁰.

Zo zullen leraars die (o.m.) belast zijn met de begeleiding van leerlingen “eerstelijns hulp” verschaffen aan leerlingen met sociale, psychologische of leerproblemen en worden ze in die hoedanigheid mogelijkwerijs geconfronteerd met vertrouwelijke informatie uit het strikte privéleven van de leerling die een invloed heeft op het gedrag en de schoolprestaties van die leerling⁷¹. In een normale klassituatie zullen leraars echter ook in aanraking komen met informatie die een zeker vertrouwelijk karakter heeft⁷². Steeds gaat men er echter van uit dat de leraar, in normale omstandigheden, de vertrouwelijke informatie niet verneemt ten persoonlijke titel, maar in het kader van het (onderwijs)ambt⁷³. Dit doet geen afbreuk aan het feit dat er een vertrouwensrelatie kan bestaan tussen een personeelslid van een onderwijsinstelling en de geheimgerechtigde, *i.c.* de leerling⁷⁴.

65. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 461.

66. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 177, nr. 357.

67. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 4, nr. 6.

68. Het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs, *B.S.* 25 mei 1991 en het decreet van 27 maart 1991 betreffende rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde psycho-medisch-sociale centra, *B.S.* 25 mei 1991, bepalen respectievelijk in art. 11 en 14 dat de personeelsleden ertoe gehouden zijn het ambtsgeheim te bewaren.

69. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 86, nr. 142 en 87, nr. 143; B. ALLEMEERSCH, “Het toepassingsgebied van art. 458 Strafwetboek. Over het succes van het beroepsgeheim en het geheim van dat succes”, *R.W.* 2003-04, 2, nr. 6; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 34; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 445; F. HUTSEBAUT, “Het ambtsgeheim, beroepsgeheim en de meldingsplicht van personeelsleden in het onderwijs”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 51.

70. F. HUTSEBAUT, “Het ambtsgeheim, beroepsgeheim en de meldingsplicht van personeelsleden in het onderwijs”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 51.

71. L. VAN SLYCKEN, “Impact van de privacywet op het schoolgebeuren en de leerlingenbegeleiding”, *Handboek Leerlingenbegeleiding twee*, Mechelen, Wolters Plantyn, 2007, 110.

72. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 34.

73. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 35.

74. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 445.

2.2.2. DIEGENEN DIE GERECHTIGD ZIJN ER KENNIS VAN TE NEMEN

Omwille van het feit dat men informatie verwerft in het kader van het ambt dat men uitoefent, volgt logischerwijs een “intern” spreekrecht. Elke drager van een discretieplicht heeft het recht en zelfs de plicht om informatie uit te wisselen met zijn ambtsgenoten. Hij kan zich dus niet beroepen op zijn discretieplicht om bepaalde informatie niet te verstrekken aan zijn hiërarchische meerdere (directie van de school) en/of zijn ambtsgenoten (collega’s). Het is zelfs aangewezen dat het betrokken personeelslid dat wat hem wordt toevertrouwd meedeelt aan een ander persoon⁷⁵. De drager van een discretieplicht is bijgevolg enkel gehouden tot discretie “buiten de muren” van de instelling of de dienst waar hij tewerkgesteld is⁷⁶. Hij mag dus geen vertrouwelijke informatie verstrekken ten aanzien van derden die buiten het schoolgebeuren staan⁷⁷.

Ten aanzien van de hiërarchische meerdere zal het personeelslid, eventueel belast met een opdracht in het kader van de leerlingenbegeleiding, de nodige informatie meedelen, ook al werd die in vertrouwen meegedeeld door een leerling. Als verantwoordelijke van de school heeft de directie immers het recht om te vragen dat belangwekkende informatie wordt meegedeeld. De directie neemt daarmee ook de verantwoordelijkheid over van het betrokken personeelslid. Ten overstaan van collega’s kan men zich echter wel anders opstellen. Het feit dat men de discretieplicht niet kan invoeren tegenover collega’s betekent nog niet dat men verplicht is om alle informatie te delen. Steeds zal er immers een afweging moeten gebeuren tussen de voordelen van het delen van informatie en de nadelen van het afbreuk doen aan de vertrouwelijkheid en de privacy van de leerling⁷⁸. Verder willen wij er op wijzen dat ook wanneer men onder ambtsgenoten informatie uitwisselt, men enkel die informatie mag meedelen die noodzakelijk is (op een *need-to-know*-basis dus) voor het goed opvolgen van een leerling door de betrokken leraren

enzovoort⁷⁹. Een illustratie. Van zodra een leerling bepaalde feiten meldt aan een leerlingenbegeleider, informeert deze leerlingenbegeleider onmiddellijk zijn directeur. Ook de collega’s leerlingenbegeleiders kunnen – wanneer dit noodzakelijk is voor een adequate hulpverlening – op de hoogte gebracht worden, bijvoorbeeld om te helpen onderzoeken welke hulp noodzakelijk is. Het is echter niet steeds noodzakelijk om onmiddellijk alle leraren die les geven aan de betrokken leerling uitgebreid over de feiten in te lichten, bijvoorbeeld wanneer het gaat om feiten die geen repercussies hebben voor het school- en klasgebeuren. Indien deze repercussies er wel zijn, moet men nog niet noodzakelijkerwijs alle informatie delen met de betrokken leraren. Steeds moet men zich de vraag stellen welke informatie de betrokken leraren nodig hebben om op een goede manier met deze leerling om te gaan binnen het school- en klasgebeuren.

Mogen wij ons ten slotte de vraag stellen of deze verplichting tot discretie niet al te vaak met de voeten wordt getreden door personeelsleden van een onderwijsinstelling? Tussen leraren onderling wordt er over leerlingen nogal eens informatie uitgewisseld die *nice-to-know* is, maar ook ten aanzien van derden die buiten het onderwijsgebeuren staan, is men nogal eens te loslippig...

2.2.3. SCHENDING VAN DE DISCRETIEPLICHT

Vermits de discretieplicht in de allereerste plaats een deontologische verplichting is⁸⁰, ingesteld in het belang van de dienst waarvoor de werknemer of de ambtenaar werkt en verbonden aan het ambt dat men uitoefent, kan een schending van de discretieplicht enkel arbeids- of tuchtrechtelijk gesanctioneerd worden. Verder kan aan de persoon die schade lijdt doordat een personeelslid van een onderwijsinstelling zijn discretieplicht schendt, een schadevergoeding wegens contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid toegekend worden⁸¹.

75. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 2, nr. 3; VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 26; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 86, nr. 141 en nr. 142; B. ALLEMEERSCH, “Het toepassingsgebied van art. 458 Strafwetboek. Over het succes van het beroepsgeheim en het geheim van dat succes”, *R.W.* 2003-04, 2, nr. 6; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 35; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 446.
76. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 2, nr. 3.
77. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 86-87, nr. 142; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 35.
78. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 16, nr. 23.
79. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 446.
80. F. HUIJSEBAUT, “Het ambtsgeheim, beroepsgeheim en de meldingsplicht van personeelsleden in het onderwijs”, *I.O.R.B.* 1999-2000, 50.
81. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs en de CLB’s, met specifieke aandacht voor de vertrouwensleerkracht en de bijstandspersoon”, <http://www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm>, 3, nr. 4.

2.3. DE VERTROUWENSLEERKRACHT: BESTAAT DIE NOG?

2.3.1. BEGRIPSOMSCHRIJVING

Binnen een school zijn er personeelsleden die een bijzondere positie innemen: de vertrouwensleerkrachten, leerlingenbegeleiders, groene leerkrachten... Naast hun onderwijsactiviteiten als “gewone” leraar krijgen zij informatie toevertrouwd in het kader van een vertrouwensrelatie met een leerling. Ondanks het feit dat een vertrouwensrelatie met leerlingen niet tot de essentie van het beroep van leraar behoort, is het mogelijk dat zij binnen hun beroepswerkzaamheid geconfronteerd worden met persoonlijke gegevens waarvan de geheimhouding wordt gevraagd⁸².

Men stelt vast dat er voor deze vertrouwensleerkrachten momenteel geen vastomlijnde functiebeschrijving voorhanden is. Meestal worden hun taken omschreven als “het bieden van eerstelijns hulp bij socio-emotionele problemen van leerlingen”. Alleszins gaat het om meer dan leerproblemen. Leerlingen brengen bij hen pestproblematieken, drugsgebruik, problemen thuis, faalangst aan⁸³.

De figuur van de vertrouwensleerkracht is evenmin duidelijk geprofileerd. In het secundair onderwijs zijn er in vele scholen personen aangesteld tot wie leerlingen zich met psychosociale vragen kunnen wenden. Deze personen worden op zeer diverse manieren benoemd: vertrouwensleerkrachten, leerlingenbegeleiders, groene leerkrachten...⁸⁴

De term vertrouwensleerkracht op zich bevat twee componenten. De term “vertrouwen” wekt bij leerlingen alleszins de indruk op dat men zich in vertrouwen tot die leerkracht kan wenden, dat hij dus de geheimhouding van de aan hem toevertrouwde informatie kan garanderen. Maar ook de term “leerkracht” is niet altijd correct. Sommige vertrouwensleerkrachten fungeren immers niet meer als een gewone leraar in de school, maar enkel als leerlingenbegeleider en zijn hier toe soms zelfs expliciet aangeworven. Ankaert en Put adviseren dan ook om het begrip “vertrouwensleer-

kracht” in de toekomst niet meer te gebruiken⁸⁵. Dit advies werd opgevolgd en onderschreven door een werkgroep met vertegenwoordigers van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, de koepels van inrichtende machten, de CLB-sector. Dit resulteerde in de “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”⁸⁶.

2.3.2. DRAGER VAN EEN BEROEPSGEHEIM?

Het begrip vertrouwensleerkracht zelf suggereert dat wat leerlingen aan deze leerkracht toevertrouwen, geheim blijft en dus niet wordt doorgegeven. De vraag stelt zich of een vertrouwensleerkracht dit wel kan garanderen. Beschikt een vertrouwensleerkracht met andere woorden over een beroepsgeheim, daar waar een ander personeelslid van dezelfde onderwijsinstelling slechts tot een discretieplicht gehouden is?

Alleszins is er geen wettelijke bepaling die de vertrouwensleerkracht expliciet onder het toepassingsgebied van artikel 458 van het Strafwetboek brengt. In die gevallen moet bijgevolg worden onderzocht of deze persoon behoort tot de residuaire categorie personen die wordt omschreven als de noodzakelijke confidanten of noodzakelijke vertrouwensfiguren die ook onder het toepassingsgebied van artikel 458 van het Strafwetboek vallen (nl. “alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd”)⁸⁷.

Enkel personen die een beroep of opdracht met een vertrouwelijk karakter uitoefenen en die door de wet, de traditie of de gewoonten als noodzakelijke bewaarders van de hun toevertrouwde geheimen worden beschouwd, kunnen gebonden zijn door het beroepsgeheim⁸⁸. Het beroepsgeheim van artikel 458 van het Strafwetboek geldt bijgevolg enkel voor personen die een noodzakelijke vertrouwensfunctie uitoefenen of aan wie wettelijk of volgens vaste gebruiken geheimen worden toevertrouwd⁸⁹. Deze geheimhoudingsplicht geldt enkel ingeval de omstandigheden waarin het beroep wordt uitgeoefend het rechtvaardigt om te spreken van een vertrouwelijke relatie tussen de betrok-

82. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 11, nr. 18.
83. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 11, nr. 18.
84. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 11, nr. 18.
85. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 11, nr. 18.
86. Departement Onderwijs en Vorming, “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”, 2007, http://ond.vlaanderen.be/clb/nieuws/080204-nota_beroepsgeheim_ambtsgeheim.htm.
87. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 12, nr. 19.
88. Cass. 20 februari 1905, *Pas.* 1905, 141; E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 12, nr. 19; VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 25; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 59, nr. 100; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 439.
89. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, 12, nr. 19.

kene en diens cliënt⁹⁰. De zwijgplicht moet bijgevolg noodzakelijk zijn opdat het beroep adequaat zou kunnen worden uitgeoefend⁹¹.

De criteria waaraan een beroep moet voldoen om beschouwd te kunnen worden als een vertrouwensberoep en opdat de beoefenaars van dit beroep beschouwd kunnen worden als noodzakelijke vertrouwensfiguren, hangen samen met de kenmerken van professies en met het professionaliseringsproces van functies⁹². Ankaert en Put⁹³ sommen de volgende mogelijke indicaties op (zonder dat één hiervan op zich doorslaggevend zou zijn):

- maatschappelijke relevantie;
- behartiging van immateriële belangen;
- aanwezigheid van kennis en deskundigheid door een bepaalde opleiding of ervaring;
- maatschappelijke erkenning in de vorm van een titel en/of beroepsbescherming;
- normering van de beroepsuitoefening door middel van beroepsethiek.

Of het beroep deeltijds of voltijds wordt uitgeoefend, is op zich van geen belang.

Ankaert en Put⁹⁴ pasten bovenstaande elementen toe op de functie van vertrouwensleerkracht binnen een school. Zij kwamen tot de volgende conclusie:

“De toepassing van bovengenoemde elementen op de vertrouwensleerkracht, levert een wat diffuus beeld op. In de context van het onderwijs zullen leerlingen die geconfronteerd worden met problemen zich vaak genoodzaakt zien zich tot de vertrouwensleerkracht te wenden om hulp in te roepen, temeer omdat zij gemiddeld 7 uur per dag binnen de schoolmuren doorbrengen. Zij zullen de vertrouwensleerkracht dan ook in vertrouwen nemen.

Toch voldoet het beroep van vertrouwensleerkracht zeker niet aan alle aanknopingspunten om het als vertrouwensberoep te kwalificeren.

We kunnen stellen dat het beroep van vertrouwensleerkracht een maatschappelijke relevantie heeft, aangezien het een belangrijke immateriële waarde als het welbevinden van de leerlingen behartigt.

Wat hun kennis en deskundigheid betreft, moet een eerste onderscheid worden gemaakt naar gelang van de basisopleiding van de betrokken personen. Naargelang het daarbij gaat om een gewone opleiding tot leerkracht, dan wel om een meer hulpverlenende opleiding (maatschappelijk assistenten, opvoeders, pedagogen, psychologen...) is dit element minder of meer aanwezig.

Het gevolgd hebben van een bepaalde opleiding of het verworven hebben van een bepaalde ervaring, is evenwel geen aanstellingsvoorwaarde om als vertrouwensleerkracht op te treden; aan deze voorwaarden is evenmin in de praktijk voldaan in hoofde van alle vertrouwensleerkrachten die momenteel actief zijn.

Het Centrum voor Nascholing Onderwijs organiseert een postacademische vorming voor personen die in secundaire scholen reeds enige tijd leerlingen begeleiden op socio-emotioneel vlak, maar vertrouwensleerkrachten worden niet verplicht deze opleiding te volgen. Andere opleidingen voor vertrouwensleerkrachten zijn ons onbekend. We kunnen dan ook bezwaarlijk spreken van een algemeen verspreide vorming terzake. Het bestaan van een specifieke opleiding getuigt o.i. wel van de voortschrijdende uitbouw van het profiel van de vertrouwensleerkracht en van de gestage professionalisering van de leerlingenbegeleiding.

De maatschappelijke erkenning veruitwendigd in een titel- en/of beroepsbescherming en de normering van de beroepsuitoefening door middel van een beroepsethiek zijn eigenschappen van een vertrouwensberoep die bij het beroep van vertrouwensleerkracht ontbreken. Er is namelijk geen sprake van een bescherming eigen aan het beroep, noch van een beroepscode zoals die bestaat voor onder andere artsen, advocaten, psychologen, CLB-medewerkers... Vertrouwensleerkrachten ontbreken als het ware nog een dergelijk ‘statuut’.

Dit alles leidt o.i. tot het besluit dat ‘vertrouwensleerkrachten’ in de actuele stand van zaken niet gebonden zijn door het beroepsgeheim van artikel 458 Sw. De vertrouwensleerkracht is bijgevolg niet bij machte het vertrouwen dat de leerlingen hem schenken en dat het begrip oproept, daadwerkelijk te legitimeren aangezien vertrouwensleerkrachten in de rechtspraak en de rechtsleer tot op heden niet erkend worden als noodzakelijke vertrouwensfiguren.

In sommige gevallen geven scholen de functie van vertrouwensleerkracht vorm door het inschakelen van ‘professionele hulpverleners’ (maatschappelijke assistenten, psychologen...) via een aanstelling in het ambt van opvoeder/leerkracht zonder onderwijsopdrachten of via een bediendecontract. De hierboven uitgewerkte toepassing van de criteria van ‘noodzakelijke vertrouwensfiguur’ zal in dit geval een aantal bijkomende indicaties opleveren die wel meer in de richting schuiven van een kwalificatie als vertrouwensberoep. Nochtans lijken ook dan het ontbreken van enig uitgetekend, algemeen aanvaard profiel met noodzakelijke aanstellingsvoor-

90. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 25.

91. Cass. 27 maart 1905, *Pas.* 1905, 176; Cass. 20 februari 1905, *Pas.* 1905, 141; VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 25.

92. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 12, nr. 19.

93. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 12, nr. 19.

94. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 13-14, nr. 19.

waarden, het ontbreken van enige beroepsnormering en de inbedding in een schoolcontext, belangrijke elementen te zijn. De beoordeling terzake ligt uiteindelijk bij de rechter die zich zou moeten uitspreken over het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. In elk geval kan op dit moment geen rechtszekerheid worden geboden dat (een meerderheid van) de rechters tot het besluit zou komen dat vertrouwensleerkrachten, zelfs in deze constellatie, ‘noodzakelijke vertrouwensfiguren’ zijn.”

We kunnen niet anders dan vaststellen dat deze zogenaamde vertrouwensleerkrachten, omwille van het feit dat ze “slechts” drager zijn van een discretieplicht, wel in een zeer moeilijke positie komen te staan. Enerzijds doen zij een beroep op het vertrouwen van de leerling waardoor leerlingen hen beschouwen als leraren waaraan men iets “in vertrouwen” kwijt kan. Anderzijds kunnen ook deze leraren geen enkele toezegging doen met betrekking tot de geheimhouding van de informatie die aan hen werd meegedeeld. Een leerling, die op hen een beroep wenst te doen, moet hiervan op de hoogte zijn⁹⁵.

De vraag of het een goede zaak zou zijn om aan het beroep van vertrouwensleerkracht een beroepsgeheim te verbinden, biedt stof tot discussie. Ankaert en Put⁹⁶ wijzen in hun advies zowel op de voor- als op de nadelen:

“Het voordeel in casu zou zijn dat vertrouwensleerkrachten het vertrouwen van de leerlingen die hun hulp nodig hebben en daarbij een deel van hun privacy vrijgeven niet zullen schenden, zoniet stellen ze zichzelf bloot aan strafrechtelijke vervolging wegens schending van het beroepsgeheim. Als belangrijkste nadeel met de meeste consequenties voor de leerlingenbegeleiding geldt de beperking inzake doorstroming van informatie. Vertrouwensleerkrachten met een beroepsgeheim zouden de vertrouwelijke leerlingeninformatie die ze in de uitoefening van hun taken als vertrouwensleerkracht vernemen niet mogen meedelen aan collega’s, noch aan de directeur van de school, noch aan andere hulpverleners, tenzij in dit laatste geval het gedeeld beroepsgeheim toepassing zou vinden.

Bovendien zou de toekenning van een beroepsgeheim in hoofde van vertrouwensleerkrachten vragen oproepen naar de positionering van deze personen ten aanzien van het CLB en bijgevolg ook naar de positie van het CLB in de scholen. Het spreekt voor zich dat vertrou-

wensleerkrachten optreden (mede) in het belang van de leerlingen, en dat die functie noodzakelijkerwijze aspecten van sociale en psychologische begeleiding inhoudt. De (Vlaamse) wetgever heeft evenwel ervoor gekozen de werkelijke leerlingenbegeleiding en -hulpverlening toe te vertrouwen aan een multidisciplinair, professioneel team (het CLB). Een verdere uitbouw op schoolniveau van vertrouwensleerkrachten en het hun toebedelen van het beroepsgeheim, zou dan minstens gepaard moeten gaan met een expliciete bezinning over de (gedeelde) verantwoordelijkheid voor (interne en externe) leerlingenbegeleiding, de kerntaken van het CLB en de samenwerking tussen CLB’s en scholen op dit vlak. Een ander probleem dat zich kan stellen, is de profilering van vertrouwensleerkrachten binnen het lerarenkorps. Dat zou een gespannen sfeer kunnen creëren, waarbij collega’s het oordeel van de vertrouwensleerkracht zouden moeten aannemen zonder ingelicht te worden over de achtergronden daarvan. Een sfeer van concurrentie en nieuwsgierigheid is dan niet ondenkbaar.”

Ankaert en Put besluiten dat men zich momenteel wat op juridisch drijfzand bevindt indien men zich als vertrouwensleerkracht profileert omdat men in die hoedanigheid allicht niet gebonden is door het beroepsgeheim van artikel 458 van het Strafwetboek en omdat de decreten over de rechtspositie van de personeelsleden hem enkel een ambtsgeheim of discretieplicht toekennen. Om die reden adviseren zij om ofwel het beroep van vertrouwensleerkracht duidelijk te profileren en te positioneren in de onderwijspraktijk en het dan ook te verankeren in een wettelijk statuut, ofwel het begrip vertrouwensleerkracht niet langer te gebruiken⁹⁷.

In de huidige stand van zaken adviseren zij dat vertrouwensleerkrachten de leerlingen inlichten over het feit dat zijzelf niet beschikken over een beroepsgeheim en dat zij de leerlingen informeren over de mogelijkheid om professionele hulpverleners in te schakelen die wel beschikken over een beroepsgeheim en de informatie met het nodige vertrouwen kunnen behandelen⁹⁸. Dit advies werd opgevolgd en onderschreven door een werkgroep met vertegenwoordigers van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, de koepels van inrichtende machten, de CLB-sector. Dit resulteerde in de “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”⁹⁹.

95. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 35.

96. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 14-15, nr. 20.

97. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 16, nr. 22.

98. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 16, nr. 22.

99. Departement Onderwijs en Vorming, “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”, 2007, http://ond.vlaanderen.be/clb/nieuws/080204-nota_beroepsgeheim_ambtsgeheim.htm.

2.3.3. GEGEVENSUITWISSELING

In beginsel kan de vertrouwensleerkracht vrij gegevens uitwisselen met zijn directie en collega's. De vertrouwensleerkracht kan hier echter voor een dilemma komen te staan. Op basis van zijn loyaliteit tegenover directie en collega's zal hij de gevraagde informatie bezorgen, ondanks het feit dat deze informatie hem door de leerling in vertrouwen werd verstrekt. Hier botst de loyaliteit tegenover de hiërarchische meerdere en de collegialiteit met de loyaliteit die de vertrouwensleerkracht aan de dag legt tegenover een leerling die hem in vertrouwen neemt. Desalniettemin zal de eerste loyaliteit dienen te primeren, omdat de directie als verantwoordelijke van de school het recht heeft om te vragen dat belangwekkende informatie wordt meegedeeld, ook al werd die informatie in vertrouwen aan de vertrouwensleerkracht meegedeeld. De directie neemt daarmee de verantwoordelijkheid over van de vertrouwensleerkracht. Ten overstaan van collega's kan men zich echter wel anders opstellen. Het feit dat men de discretieplicht niet kan invoeren tegenover collega's betekent nog niet dat men verplicht is om alle informatie te delen. Zoals eerder gezegd zal er immers steeds een afweging moeten gebeuren tussen de voordelen van het delen van informatie en de nadelen van het afbreuk doen aan de vertrouwelijkheid en de privacy van de leerling¹⁰⁰.

2.4. PERSONEELSLID VAN EEN ONDERWIJSINSTELLING TREEDT OP ALS BIJSTANDSPERSOON

Artikel 24 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp¹⁰¹ bepaalt:

“§ 1. De minderjarige heeft het recht om zich in alle contacten met de jeugdhulpaanbieders, de toegangspoort en de trajectbegeleiding en in de uitoefening van zijn rechten, opgesomd in dit decreet, te laten bijstaan door een persoon die aan de volgende voorwaarden voldoet:

1° door het beroepsgeheim gebonden zijn of personeelslid zijn van de instelling waar de minderjarige onderwijs volgt;

2° niet rechtstreeks betrokken zijn bij de jeugdhulpverlening, georganiseerd ten behoeve van de minderjarige;

3° op ondubbelzinnige wijze door de minderjarige aangewezen zijn. De persoon die de minderjarige bijstaat, legitimeert zich bij elk optreden in die hoedanigheid.

§ 2. Als de minderjarige niet in staat is om zelf een persoon als bedoeld in § 1 aan te wijzen en als de minder-

jarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben, kan de jeugdhulpvoorziening of de toegangspoort voor hem een persoon aanwijzen die beantwoordt aan de bepalingen van § 1 eerste lid, 1° en 2°. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels voor de aanwijzing van die persoon. Het tweede lid van § 1 is op die persoon van toepassing. Het voorgaande lid is van overeenkomstige toepassing als de minderjarige en zijn opvoedingsverantwoordelijke tegenstrijdige belangen hebben en niemand het ouderlijk gezag over de minderjarige uitoefent.”

Dit betekent dat sedert 1 juli 2006 eenieder binnen de school waarmee de minderjarige een vertrouwensband heeft, kan optreden als bijstandspersoon. Het kan gaan om een interne leerlingenbegeleider, een vertrouwensleerkracht, maar ook elk ander personeelslid van de onderwijsinstelling. De mogelijkheid tot bijstand van deze personen werd ingeschreven omdat men kan verwachten dat een leerling eerder een vertrouwensband zal hebben met personeelsleden van zijn school dan met andere hulpverleners of personen gehouden tot het beroepsgeheim. Veel leerkrachten en leerlingenbegeleiders staan immers dicht bij hun leerlingen en bouwen zo vaak een vertrouwensband met hen op¹⁰².

De tweede voorwaarde vereist dat de bijstandspersoon niet rechtstreeks betrokken is bij de jeugdhulpverlening aan de minderjarige. Het louter kennis hebben van de problematiek of het spelen van een bepaalde rol in het leven van de minderjarige is geen probleem. Wat niet kan, is optreden als bijstandspersoon wanneer de relatie van de minderjarige met die persoon of precies die hulpverlening ter sprake komt¹⁰³.

De laatste voorwaarde vereist ten slotte dat de bijstandspersoon op ondubbelzinnige wijze wordt aangeduid door de minderjarige.

Wij wijzen er hier wel op dat een personeelslid van een onderwijsinstelling niet verplicht is op een dergelijke vraag in te gaan. Niet elk personeelslid zal zichzelf immers bekwaam achten om een minderjarige als bijstandspersoon bij te staan in zijn contacten met de jeugdhulpverlening.

Deze bijstandspersoon, ook al is hij als personeelslid van een onderwijsinstelling geen drager van een beroepsgeheim in de zin van artikel 458 van het Strafwetboek, is gebonden door de geheimhoudingsplicht voor zover hij meewerkt aan de toepassing van de integrale jeugdhulp¹⁰⁴, en dus voor de informatie die hij verneemt tijdens het waarnemen van zijn vertrou-

100. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 16, nr. 23.

101. B.S. 4 oktober 2004.

102. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 18, nr. 25.

103. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 18, nr. 25.

104. Art. 8 Decr. 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 11 oktober 2004.

wensopdracht waarmee hij belast is. Wat hij reeds wist vanuit een andere hoedanigheid, of wat hij nog verneemt (bv. als leraar) valt niet onder deze geheimhoudingsplicht. Het afbakenen van beide “informatiestromen” zal niet steeds gemakkelijk zijn. Bij twijfel dient voorrang gegeven te worden aan het beroepsgeheim¹⁰⁵.

3. INFORMEREN VAN OUDERS

De verhouding tussen de school enerzijds en de ouders anderzijds is eveneens grondig gewijzigd. Waar het vroeger als een vanzelfsprekendheid werd beschouwd dat de ouders over “alles” ingelicht werden door de school, is het dat vandaag de dag niet meer. Regelmatig worden directies, leraren of leerlingenbegeleiders geconfronteerd met de vraag van leerlingen om bepaalde gegevens niet door te geven of te vertellen aan de ouders. Steeds rijst de vraag in hoeverre men die vraag van leerlingen moet respecteren. Omdat deze problematiek zich het scherpst stelt bij minderjarige leerlingen gaan we in wat volgt enkel in op deze minderjarige leerlingen.

Allereerst moeten we vaststellen dat het recht op geheimhouding van bepaalde gegevens ten aanzien van de ouders van de minderjarige een complex gegeven is omwille van de principiële handelingsonbekwaamheid van de minderjarige en het feit dat ze onder het ouderlijk gezag staan van de ouders¹⁰⁶. Zowel de principiële handelingsonbekwaamheid als het ouderlijk gezag fungeren als beschermingsmechanismen ten aanzien van de minderjarige, maar beide figuren zorgen voor problemen met betrekking tot de eigen rechten van de minderjarige zelf¹⁰⁷. De grootste moeilijkheid ligt echter in het ouderlijk gezag. Op dit aspect gaan we dan ook dieper in.

In de eerder reeds aangehaalde “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”¹⁰⁸ werd de problematiek van het recht op geheimhouding ten opzichte van de ouders ook kort aangehaald: *“Voor minderjarigen is het recht op geheimhouding ten opzichte van de ouders een complex gegeven. De uitoefening van het ouderlijk gezag en het vermoeden van ouderlijke aansprakelijkheid rechtvaardigen een zekere inmenging in het privéleven van de minderjarige. Anderzijds wijzen steeds meer maatschappelijke evoluties op het ‘uitdunnend’ karakter van het ouderlijk gezag; naargelang de minderjarige ouder en mondiger wordt, boet het ouderlijk gezag aan omvang in... De consequenties hiervan voor*

de interne leerlingbegeleiding moeten verder worden onderzocht.”

De stelling dat omwille van het ouderlijk gezag noch het beroepsgeheim, noch de discretieplicht kunnen worden ingeroepen ten aanzien van de ouders, lijkt ons wat kort door de bocht. De argumentatie dat ouders in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor hun kinderen en de school verplicht is hen in die opvoeding bij te staan waardoor ze recht hebben op alle informatie waarover een school beschikt, kan dus niet ongenueanceerd worden bijgetreden.

De uitoefening van het ouderlijk gezag en het vermoeden van ouderlijke aansprakelijkheid rechtvaardigen uiteraard een zekere inmenging in het privéleven van de minderjarige. De minderjarige kan zijn recht op privacy dan ook niet ten volle laten gelden ten aanzien van zijn ouders¹⁰⁹.

De minderjarige die reeds een eigen persoonlijkheid heeft ontwikkeld en bijna meerderjarig is, kan zich, bij elke vorm van begeleiding waarin het beroepsgeheim van toepassing is, beroepen op het beroepsgeheim van de hulpverlener, ook ten aanzien van zijn ouders¹¹⁰. Vandaag hanteert men als uitgangspunt dat de minderjarige drager is van het recht op bescherming van zijn privéleven, inclusief de vertrouwelijke behandeling van persoonlijke gegevens, en dat hij dit recht ook kan invoeren ten aanzien van zijn ouders, ongeacht zijn leeftijd. In principe mag een drager van het beroepsgeheim de geheimen die hem door de minderjarige zijn toevertrouwd niet bekendmaken, zelfs niet aan de ouders. De ouders hebben alleen het recht om kennis te nemen van gegevens over hun minderjarig kind indien de minderjarige onvoldoende maturiteit vertoont om zelf de fundamentele beslissingen te nemen omtrent zijn religie, zijn lichaam...¹¹¹

In dit verband moet er ook gewezen worden op het evolutief of uitdunnend karakter van het ouderlijk gezag. Naargelang de minderjarige ouder en mondiger wordt, boet het ouderlijk gezag aan omvang in. De inhoud van het ouderlijk gezag evolueert met andere woorden mee met de leeftijd van de minderjarige: van een beschermende functie (ten aanzien van het zeer jeugdige kind) naar een meer begeleidende functie (ten aanzien van een rijpere minderjarige)¹¹².

De toegang van de ouders tot gegevens over hun minderjarig kind op grond van het ouderlijk gezag moet worden beschouwd als een uitzondering op het recht op privacy van de minderjarige. Om die reden moet het

105. E. ANKAERT en J. PUT, “Advies: Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs”, 2007, www.law.kuleuven.ac.be/isr/onderzoek/onlinebeschikbarerapporten.htm, 19-20, nr. 27.

106. Departement Onderwijs en Vorming, “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”, 2007, http://ond.vlaanderen.be/clb/nieuws/080204-nota_beroepsgeheim_ambtsgeheim.htm; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 99, nr. 170.

107. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 99, nr. 171.

108. Departement Onderwijs en Vorming, “Nota rondetafel: beroepsgeheim en ambtsgeheim in onderwijs”, 2007, http://ond.vlaanderen.be/clb/nieuws/080204-nota_beroepsgeheim_ambtsgeheim.htm.

109. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 100, nr. 172.

110. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 29.

111. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 100, nr. 172.

112. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 101, nr. 172.

toegangsrecht restrictief worden geïnterpreteerd. Wegens het doelgebonden karakter van het ouderlijk gezag, mag dit toegangsrecht uitsluitend worden uitgeoefend in het belang van het minderjarig kind. Indien de belangen van de ouders niet overeenstemmen met het belang van het minderjarig kind, dient dit laatste belang te overheersen¹¹³.

Reeds enige tijd wordt aangenomen dat minderjarigen met voldoende oordeelsvermogen zelfstandig hun persoonlijkheidsrechten kunnen uitoefenen. Zo kunnen ze zelfstandig beslissingen nemen met betrekking tot hun persoon, bijvoorbeeld zelf toestemmen in een medische behandeling of die weigeren. Ook dienen ze zelf in te stemmen met een hulpverleningsaanbod. Ze maken ook zelf uit in hoeverre ze hun privéleven wensen bloot te stellen aan anderen. De beslissingen die een minderjarige wordt geacht zelf te kunnen nemen, behoren niet meer tot het ouderlijk gezag, waardoor de ouders ook geen vertrouwelijke informatie met betrekking tot hun minderjarig kind nodig hebben¹¹⁴.

Een minderjarige leerling die aangeeft dat hij niet wenst dat bepaalde informatie aan zijn ouders wordt doorgegeven, zal aan de school moeten duidelijk maken waarom het geven van die informatie aan zijn ouders ingaat tegen zijn belang. Daarnaast zal de school moeten nagaan in welke mate de ouders die informatie nodig hebben om de juiste opvoedingsbeslissingen te nemen die het belang van hun minderjarig kind dienen. Ook hier zal, het uitdunnend karakter van het ouderlijk gezag in acht genomen, rekening moeten gehouden worden met de leeftijd van de minderjarige.

Bij wijze van besluit citeren wij Van der Straete en Put¹¹⁵:

“Samenvattend kan worden gesteld dat wat minderjarigen betreft, het beroepsgeheim van de hulpverlener in principe onverkort geldt, ook ten aanzien van de ouders. Voor die minderjarigen die nog over onvoldoende onderscheidingsvermogen beschikken, gelden er beperkingen die voortvloeien uit het optreden van de ouders als wettelijk vertegenwoordiger voor de rechtbank en het ouderlijk gezag. (...) Sommige noodsituaties (jongere wil zelfmoord plegen, heeft aids, ...) rechtvaardigen dat de hulpverlener contact opneemt

met de ouders. Betreft het voldoende rijpe jongeren, dan is het niet volstrekt noodzakelijk de ouders te contacteren (contact met een vertrouwenspersoon of een andere hulpverlener kan dan ook). Het argument dat zij als titularissen van het ouderlijk gezag in ieder geval moeten worden op de hoogte gesteld, geldt hier niet meer vermits het om jongeren gaat ten aanzien van wie het ouderlijk gezag al in aanzienlijke mate is uitgedund.

Ook in minder acute situaties kan worden aanvaard dat een minimum aan gegevens wordt meegedeeld aan de ouders of aan een vertrouwenspersoon, op voorwaarde dat de minderjarige zich hier niet tegen verzet. De systematische weigering van een hulpverlener om inlichtingen met betrekking tot de minderjarige te verschaffen aan ouders, kan de hulpverlening aan of de begeleiding van het gezin immers op de helling zetten.”

4. SCHULDIG VERZUIM

Het misdrijf schuldig verzuim, terug te vinden in artikel 422bis van het Strafwetboek, werd pas in 1961 in ons Strafwetboek ingevoerd. Een tot dan toe puur morele en ethische verplichting werd omgezet in een strafrechtelijk gesanctioneerde sociale verplichting¹¹⁶. De wet van 13 april 1995 betreffende het seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen, verzwaarde niet alleen de straffen, maar voerde ook een verzwarende omstandigheid in, nl. in het geval dat de persoon die in gevaar verkeert minderjarig is¹¹⁷. Deze verzwarende omstandigheid werd niet enkel ingevoerd om seksueel misbruik te viseren¹¹⁸, maar ook vanuit de zorg om het recht op leven en het recht op fysieke integriteit van de minderjarige te beschermen¹¹⁹. De wetgever wilde op die manier bijdragen tot de “responsabilisering van volwassenen ten aanzien van minderjarigen die gevaar lopen”¹²⁰.

Het is een delicate oefening om te beoordelen of er zich binnen het schoolgebeuren iemand heeft schuldig gemaakt aan de overtreding van dit artikel. Principieel kan iedereen geroepen worden om de nodige hulp te verlenen aan een leerling. We denken dan aan de ouders, medeleerlingen, leraars, schooldirectie, de volledige schoolomgeving, met inbegrip van het CLB

113. I. VAN DER STRAETE EN J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 101, nr. 172.

114. I. VAN DER STRAETE EN J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 102, nr. 173.

115. I. VAN DER STRAETE EN J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 103-104, nr. 175.

116. F. HUTSEBAUT, “De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim” (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376; P. BROECKX, M. DUMAREY EN R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 464; P. TRAESE EN P. VAN CAENEGEM, “Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs”, *I.O.R.B.* 1999-2000, 44, nr. 6.

117. F. HUTSEBAUT, “De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim” (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376; P. BROECKX, M. DUMAREY EN R. FOCK, “Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 473; P. TRAESE EN P. VAN CAENEGEM, “Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs”, *I.O.R.B.* 1999-2000, 44, nr. 6 en 47, nr. 20.

118. F. HUTSEBAUT, “De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim” (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376; P. TRAESE EN P. VAN CAENEGEM, “Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs”, *I.O.R.B.* 1999-2000, 448, nr. 21.

119. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 27.

120. *Parl. St.* 1994-95, nr. 1348-1, 4; F. HUTSEBAUT, “De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim” (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376.

(zowel de medewerkers als de artsen). Opdat er sprake is van het misdrijf schuldig verzuim dienen een aantal constitutieve elementen of wettelijke bestanddelen voorhanden te zijn.

Ten slotte nog vermelden dat het misdrijf schuldig verzuim behoort tot de categorie van de zogenaamde onthoudings- of omissiemisdrijven. Het misdrijf bestaat erin dat men een door de wetgever geboden handeling, nl. hulp verlenen aan een persoon die in groot gevaar verkeert, niet stelt¹²¹.

4.1. WETTELIJKE BESTANDELEN

Er is sprake van schuldig verzuim wanneer de volgende wettelijke of constitutieve bestanddelen voorhanden zijn: 1) materieel element, nl. de feitelijke toestand van groot gevaar waarin een persoon verkeert, ongeacht de oorzaak van het gevaar, 2) moreel element, nl. het besef van de gevaarstoestand, en de wil om niet op te treden en 3) materieel element, nl. het verzuim van de schuldige om te doen wat hem geboden was¹²².

4.1.1. MATERIEEL ELEMENT, NL. FEITELIJKE TOESTAND VAN GROOT GEVAAR WAARIN EEN PERSOON VERKEERT, ONGEACHT DE OORZAAK VAN HET GEVAAR

Artikel 422bis van het Strafwetboek beschermt een persoon die in een feitelijke toestand verkeert van groot gevaar¹²³. Ondanks het feit dat het om een vrij vaag begrip gaat, neemt men over het algemeen aan dat het zowel de fysieke, de seksuele als de psychische integriteit van een persoon kan betreffen. Het begrip moet

worden begrepen in zijn normale, taalkundige betekenis¹²⁴. Het begrip groot gevaar impliceert dat het gevaar ernstig, constant, reëel en actueel is. Het moet niet noodzakelijk gaan om een doodsgevaar, maar wel om een ernstige aanslag op de fysieke of psychische integriteit. Een minderjarige die bijvoorbeeld pedofiele daden moet ondergaan, verkeert in groot gevaar¹²⁵. Een mogelijk eventueel gevaar is onvoldoende¹²⁶. Zo menen sommigen dat er geen verplichtingen bestaan tot het verlenen van hulp aan een leerling die met zware morele of psychische problemen kampt, maar geen zelfmoordpoging heeft ondernomen of op het punt staat om zelfmoord te plegen¹²⁷. Van der Straete en Put stellen daarentegen dat naar hedendaagse normen de bescherming van de psychische integriteit even belangrijk wordt geacht als de fysieke integriteit en bijgevolg bevindt ook een hulpvrager die duidelijk in geestelijke nood verkeert, zonder dat dit een weerslag heeft op dreigt te hebben op zijn fysieke integriteit, zich in een toestand van groot gevaar¹²⁸. De ernst van het gevaar wordt afgemeten aan objectieve maatstaven. Het subjectieve gevoel van de persoon die hulp moet verlenen, is niet doorslaggevend¹²⁹.

De ernst van het gevaar wordt beoordeeld op het ogenblik van de weigering van de tussenkomst van diegene die hulp moet verlenen omdat schuldig verzuim een aflopend misdrijf is. De verplichting om hulp te verlenen, ontstaat ogenblikkelijk. Het misdrijf is voltrokken op het ogenblik waarop de hulp moest worden verleend. Een rechter zal zich dus plaatsen op het ogenblik dat de hulp *in concreto* wordt geweigerd¹³⁰. Een personeelslid van een onderwijsinstelling dat in het verleden

121. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 147, nr. 293; F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 464; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 44, nr. 6.
122. P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 45, nr. 7.
123. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 27-28; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 40.
124. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 45, nr. 8.
125. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 27-28; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 148, nr. 294; F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 40; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 465; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 45, nr. 8 en 47, nr. 21.
126. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376.
127. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 40; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 45, nr. 8.
128. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 147, nr. 294.
129. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 465; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 46, nr. 11.
130. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 465; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 46, nr. 11.

op de hoogte is geweest van een ernstige en langdurige gevaarssituatie kan later niet meer aangesproken worden op basis van artikel 422*bis* van het Strafwetboek indien de noodsituatie zich op dat moment niet meer voordoet. Tegelijkertijd betekent dit ook dat een verzuim tot het bieden van hulp op dat moment, later ook niet meer kan worden rechtgezet¹³¹.

De oorzaak van het gevaar is irrelevant¹³². Of de toestand van groot gevaar veroorzaakt werd door toeval (een ongeval), door een onopzettelijk of opzettelijk misdrijf, is dus van geen tel¹³³. Ook een leerling die zichzelf in een toestand van groot gevaar heeft gebracht, heeft dus recht op hulp¹³⁴, evenals iemand die de hand aan zichzelf wil slaan¹³⁵.

4.1.2. MATERIEEL ELEMENT, NL. HET VERZUIM VAN DE SCHULDIGE OM TE DOEN WAT HEM GEBODEN WAS

Opdat er sprake is van het misdrijf van schuldig verzuim is opzet vereist, maar geen bijzonder opzet. Men moet dus niet de bijzondere bedoeling gehad hebben om de persoon die in gevaar verkeerde te onthouden van iedere vorm van hulp. Bijgevolg is het voldoende dat degene die verzuimt hulp te verlenen, wetens en wilens in gebreke is gebleven om deze hulp te verlenen waar het nodig was. Artikel 422*bis* van het Strafwetboek bestraft m.a.w. de passieve gedraging die het gevolg is van de wilsuiking van iemand die, met kennis van zaken, beslist niet op te treden¹³⁶. Deze persoon voldoet dus wetens en wilens niet aan zijn solidariteits-

verplichting en verkeert eveneens in de onmogelijkheid om een grond van schuldonthefing (overmacht of dwaling) in te roepen¹³⁷. Er wordt geen rekening gehouden met persoonlijke motieven zoals angst, paniek of egoïsme die de verzuimer ertoe zouden hebben aangezet geen hulp te verlenen¹³⁸.

In de eerste plaats is het van belang dat de persoon die verzuimt voldoende kennis heeft of kan hebben van het groot gevaar waarin iemand zich bevindt. Aan een professionele hulpverlener worden hier hogere eisen gesteld. Zo kan worden gesteld dat de hulpverlener alleszins de gepaste maatregelen zal moeten treffen die hem toelaten om de toestand van gevaar behoorlijk te beoordelen¹³⁹.

Dit kan op verschillende manieren: hulpgeroep, *de visu*-vaststelling van de feiten, het zien van de gevolgen of de mondelinge melding van de persoon die hulp zoekt. De feitelijke omstandigheden zijn bijgevolg van determinerend belang¹⁴⁰. Het is niet nodig dat men alle details kent van de gevaarstoestand op het moment dat men geacht wordt hulp te verlenen. Het volstaat dat men geacht kan worden te beseffen dat de gevolgen, bijvoorbeeld voor de leerling die in gevaar verkeert, zeer ernstig zijn. De feitelijke omstandigheden zijn bijgevolg steeds van doorslaggevend belang¹⁴¹. Zo valt het niet-verlenen van hulp door onachtzaamheid of gebrekkige vooruitziendheid volgens sommigen principieel niet onder het toepassingsgebied van het misdrijf schuldig verzuim, maar het kan het wel aanleiding zijn voor een burgerrechtelijke aansprakelijkheid¹⁴².

131. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 40; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 46, nr. 11.
132. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 147, nr. 294; L. HUYBRECHTS, "Schuldig verzuim bij zelfmoord" (noot onder Corr. Brussel 27 februari 2007), *NC* 2008, 75; F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge, 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 465; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 45, nr. 10.
133. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376-377; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 465; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 45, nr. 10.
134. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28.
135. L. HUYBRECHTS, "Schuldig verzuim bij zelfmoord" (noot onder Corr. Brussel 27 februari 2007), *NC* 2008, 75.
136. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28; F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 467; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 46, nr. 13 en 14.
137. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 42.
138. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 468.
139. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 378; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 468.
140. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 148, nr. 296; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 46, nr. 14.
141. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 40; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 46, nr. 15.
142. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28.

Daarnaast moet hij, ondanks een juist besef van de gevaarstoestand, toch beslissen om niet op te treden. De verzuimer laat dus, bewust en vrijwillig, na om zelf, dan wel door de interventie van een geschikte derde, de nodige hulp te bieden¹⁴³.

4.1.3. MOREEL ELEMENT, NL. HET BESEF VAN DE GEVAARSTOESTAND, EN DE WIL OM NIET OP TE TREDEN

Ten slotte moet het Openbaar Ministerie aantonen dat verzuimd werd om hulp te verlenen of te verschaffen¹⁴⁴. Het onderscheid tussen hulp verlenen en hulp verschaffen, heeft betrekking op de wijze waarop de hulp geboden wordt, ofwel door zelf hulp te verlenen, ofwel door een beroep te doen op een derde bij de hulpverlening¹⁴⁵.

Dit betekent niet dat er een keuzemogelijkheid bestaat. De eerste plicht die op iemand rust, is steeds hulp verlenen door een persoonlijke tussenkomst¹⁴⁶. Het beroep op een derde kan slechts indien het persoonlijke optreden ondoelmatig, onkundig of onmogelijk lijkt. In dat geval heeft men wel de verplichting om zich er persoonlijk van te vergewissen dat gevolg werd gegeven aan de oproep tot hulp¹⁴⁷. Men zal dus nagaan of een tussenkomst van een derde redelijkerwijze als noodzakelijk en nuttig voorkwam of diende voor te komen. Er moet dus op zijn minst een ernstige poging tot hulpverlening ondernomen worden¹⁴⁸.

De verantwoordelijkheid van personen die op professioneel vlak met hulpverlening bezig zijn, is hier uiteraard groter dan deze van de gewone burger¹⁴⁹. Hulp verlenen is immers onlosmakelijk verbonden met hun beroepsuitoefening. Van hen kan dan ook verwacht worden dat ze beter in staat zijn (moeten zijn) om een gevaarssituatie in te schatten, maar ook dat zij beter op de hoogte zijn van en hun weg kennen in het bestaande hulpverleningsaanbod¹⁵⁰. Ook leerkrachten, schooldi-

recteurs en alle personen die verantwoordelijkheid dragen voor de leerlingen die hun werden toevertrouwd, ongeacht de duur van het toezicht, worden strenger beoordeeld dan de gewone burger¹⁵¹.

Toegepast op situaties die zich binnen een schoolcontext kunnen voordoen, kunnen we de volgende gedragsregel onderschrijven. In eerste instantie dient het personeelslid van de onderwijsinstelling zo mogelijk onmiddellijk hulp te verlenen wanneer hij ervan op de hoogte is dat een leerling zich in een toestand van groot gevaar bevindt. Dit betekent dus dat hij zelf hulp zal verlenen. Wanneer dit onmogelijk blijkt, ondoelmatig is of hijzelf onkundig is, moet de leraar, in tweede instantie, hulp verschaffen door een geschikte derde te verwittigen of op te roepen, die dan wel de nodige hulp kan verlenen. Van het betrokken personeelslid wordt wel verwacht dat hij er zich van vergewist dat aan zijn oproep tot hulp gevolg werd gegeven. In geval van een niet-persoonlijke verwittiging, zoals bijvoorbeeld een schriftelijke melding of een melding per e-mail aan het CLB, moet het betrokken personeelslid zich er minstens van vergewissen dat zijn melding de bestemming heeft bereikt¹⁵². Het betrokken personeelslid zal zelf moeten oordelen of zijn kennis van bijvoorbeeld psychologie en pedagogie voldoende groot is om zelf te kunnen optreden. *In concreto* betekent dit dat een personeelslid van een onderwijsinstelling dat geconfronteerd wordt met een leerling die zich in acuut fysiek gevaar bevindt omwille van psychologische problemen, nagenoeg onmiddellijk zal moeten doorverwijzen naar het CLB. Aan een personeelslid dat ingeschakeld is in de leerlingenbegeleiding, en in bepaalde gevallen daartoe een bijscholing of opleiding gevolgd zal hebben, kunnen hogere eisen gesteld worden. Dit personeelslid kan meer doen dan louter bewarende maatregelen nemen (zoals verwacht wordt van bijvoorbeeld een gewone leraar), maar moet ook meer doen, omdat hij

-
143. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 468.
144. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376-377; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 46, nr. 12.
145. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 149, nr. 299; F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376-377.
146. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 376-377.
147. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 149, nr. 299; L. HUYBRECHTS, "Schuldig verzuim bij zelfmoord" (noot onder Corr. Brussel 27 februari 2007), *NC* 2008, 76; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 466.
148. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377.
149. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 150, nr. 302; F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 471.
150. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377.
151. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 471; P. TRAESE en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 48, nr. 24.
152. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 41.

terzake niet in dezelfde mate onkundig is. Hij mag zijn plicht tot hulpverlening dus niet beperken tot het inschakelen van derden¹⁵³.

De strafbaarstelling wegens schuldig verzuim zal niet van toepassing zijn indien de hulpverlening voor de hulpverlener zelf of voor anderen gevaar teweegbrengt. Dit gevaar moet een ernstig karakter vertonen. Er dient dus sprake te zijn van een ernstig gevaar voor de fysieke en psychische gezondheid van het individu. Ook voor de beoordeling van dit gevaar verplaatst een rechter zich naar het ogenblik van de weigering van de tussenkomst. De beoordeling van dit gevaar is ook subjectief; zo wordt bijvoorbeeld rekening gehouden met de reactie die een redelijk mens zou hebben gehad en met soortgelijke omstandigheden¹⁵⁴. Artikel 422bis van het Strafwetboek vereist een minimum aan altruïsme, maar geen heldenmoed of stoutmoedigheid¹⁵⁵.

4.2. WELKE HULP VERLENEN?

Verwacht wordt dat men op de meest adequate wijze hulp verleent¹⁵⁶. De rechtspraak vereist niet dat de hulp ook werkelijk doeltreffend is. Hulpverlening is immers een middelenverbintenis en geen resultaatsverbintenis. De maat van de hulpverlening wordt afgemeten aan subjectieve maatstaven¹⁵⁷. Bijgevolg wordt rekening gehouden met de middelen en met de (eventuele beroeps-) geschiktheid van degene die hulp moet verlenen¹⁵⁸. De vormen van hulp die geboden kunnen worden, zijn zeer divers en houden niet noodzakelijk in dat de politie op de hoogte moet worden gebracht. Zo kan ook een gesprek met een minderjarige, de toevertrouwde informatie bekendmaken (aan een collega, aan een hulpverlener met meer deskundigheid terzake,

...) en hem in contact brengen met een gespecialiseerde vorm van jeugdhulpverlening, gelet op de omstandigheden eigen aan de zaak, een vorm van adequate hulpverlening inhouden¹⁵⁹.

Slechts in laatste instantie moet een aangifte worden ingediend bij de gerechtelijke instanties om aan de toepasselijkheid van artikel 422bis van het Strafwetboek te ontkomen. Enkel indien de wettelijke voorwaarden zijn vervuld en het dreigende gevaar slechts kan worden vermeden indien aangifte wordt gedaan bij politie of justitie, mag en moet de drager van een discretieplicht of het ambtsgeheim zijn zwijgplicht doorbreken¹⁶⁰. In gevallen van kindermishandeling wordt aan hulpverleners nogal eens aangeraden om een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling te contacteren¹⁶¹.

4.3. BESLUIT

Uit wat voorafging, blijkt dat het onmogelijk is om een allesomvattende formule op te stellen die of een algoritmisch stappenplan op te stellen dat in alle mogelijke gevallen leidt tot een gepaste vorm van hulpverlening of -verschaffing zodat er geen sprake kan zijn van de toepasselijkheid van artikel 422bis van het Strafwetboek. De persoon die het gevaar opmerkt, dient zelf een appreciatieplicht in acht te nemen¹⁶². Zo kan de mondelinge melding door een leraar van een groot gevaar aan de schooldirectie, gelet op de omstandigheden, volstaan. Indien echter voldoende bekend is dat de directeur aan het soort feiten dat wordt gemeld geen maatregelen verbindt, moet deze melding minstens schriftelijk worden bevestigd aan het schoolbestuur of de inrichtende macht¹⁶³.

-
153. J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 41; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 47, nr. 18.
154. P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 467; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 47, nr. 19.
155. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 148, nr. 295; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 47, nr. 19.
156. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, "Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding", *C.D.P.K.* 2003, 40; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 466; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 47, nr. 17.
157. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 150, nr. 302; F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377-378; P. BROECKX, M. DUMAREY en R. FOCK, "Schuldig verzuim en beroepsgeheim in de context van strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", in G. VERMEULEN (ed.), *Strafrechtelijke bescherming van minderjarigen*, Antwerpen, Maklu, 2001, (436) 466.
158. F. HUTSEBAUT, "De spanningsverhouding tussen hulpverlening en schuldig verzuim" (noot onder Rk. Brugge 14 september 2005 en Corr. Brugge 13 februari 2006), *TJK* 2006, 377; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 48, nr. 24.
159. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 149, nr. 301; P. TRAEEST en P. VAN CAENEGEM, "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *I.O.R.B.* 1999-2000, 48, nr. 23.
160. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28.
161. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 149-150, nr. 301.
162. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28.
163. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 28-29.

5. AANGIFTEPLICHT

In het kader van de aangifteverplichting is het relevant het verschillend statuut van de personeelsleden in het Vlaamse onderwijs kort toe te lichten.

In Vlaanderen zijn er drie onderwijsnetten: het gemeenschapsonderwijs, het gesubsidieerd officieel onderwijs (provinciaal en gemeentelijk onderwijs) en het gesubsidieerd vrij onderwijs. De eerste twee netten worden door de overheid georganiseerd en worden *officieel onderwijs* genoemd. Personeelsleden die tewerkgesteld zijn in het officieel onderwijs, kunnen worden beschouwd als ambtenaren.

Het *vrij onderwijs* daarentegen wordt georganiseerd op privé-initiatief, hetzij door een privépersoon, hetzij door een privéorganisatie. Het vrij onderwijs omvat hoofdzakelijk het katholiek onderwijs, maar ook protestants en joods onderwijs... Het vrij onderwijs omvat ook een aantal niet-confessionele scholen, zoals bijvoorbeeld de methodescholen (Freinet, Steiner of Montessori) die specifieke pedagogische methoden toepassen. Personeelsleden in het vrij onderwijs zijn tewerkgesteld op basis van een arbeidsovereenkomst. Hetzelfde onderscheid gaat op voor CLB-medewerkers tewerkgesteld in CLB's van het officieel onderwijs en CLB's van het vrij onderwijs¹⁶⁴.

5.1. PERSONEELSLEDEN OFFICIEEL ONDERWIJS

Artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering stelt: *“Iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, is verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen wier rechtsgebied die misdaad of dat wanbedrijf is gepleegd of de verdachte zou kunnen worden gevonden, en aan die magistraat alle desbetreffende inlichtingen, processen-verbaal en akten te doen toekomen. (...)”*

Elke ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of een wanbedrijf is dus verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings¹⁶⁵. Het is dus voldoende dat men kennis heeft gekregen van een misdaad of een wanbedrijf. Het is niet vereist dat men getuige is geweest van de feiten (zie verder punt 5.2.)¹⁶⁶. Deze verplichting geldt voor alle personeelsleden van het officieel onderwijs, omdat ze beschouwd worden als ambtenaren¹⁶⁷.

5.2. PERSONEELSLEDEN VRIJ ONDERWIJS

Ook op de personeelsleden van het vrij onderwijs geldt – net zoals voor elke burger – een aangifteplicht. Op hen is niet artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering van toepassing, maar artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering: *“Ieder die getuige is geweest van een aanslag, hetzij tegen de openbare veiligheid, hetzij op iemands leven of eigendom, is eveneens verplicht daarvan bericht te geven aan de procureur des Konings, hetzij van de plaats van de misdaad of van het wanbedrijf, hetzij van de plaats waar de verdachte kan worden gevonden.”*

Opdat deze private aangifteplicht van toepassing is, moet men wel getuige geweest zijn van een aanslag, hetzij tegen de openbare veiligheid, hetzij op iemands leven of eigendom (bv. een terroristische aanslag, een diefstal, een gewapende overval, het toebrengen van slagen en verwondingen, het dealen van illegale drugs). De strafbare feiten moeten bijgevolg *de visu* worden vastgesteld¹⁶⁸.

5.3. ENKELE INHOUDELIJKE ASPECTEN

Zowel de verplichting van artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering als de verplichting van artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering zijn moreel van aard. Openbare ambtenaren kunnen weliswaar tuchtrechtelijk vervolgd worden door hun hiërarchische meerderen wanneer zij hun aangifteplicht niet naleven, in geen van beide gevallen werd echter in een strafrechtelijke sanctie voorzien. Om die reden kan er niet echt van een verplichting tot spreken gesproken worden en spreekt men meestal van een morele verplichting¹⁶⁹. Wel kan een situatie van noodtoestand (zie eerder onder 2.1.4., punt 3) of de vrees voor schuldig hulpverzuim (zie eerder punt 4.) ertoe leiden om bepaalde feiten te melden aan de politie of aan justitie.

Indien men geen aangifte doet van de feiten vermeld in artikelen 29 en 30 van het Wetboek van Strafvordering kan men eventueel wel burgerrechtelijk aansprakelijk gesteld worden voor de (lichamelijke, morele) schade die men veroorzaakt heeft. Personen die schade geleden hebben doordat iemand nagelaten heeft aangifte te doen, kunnen een aansprakelijkheidsvordering instellen bij de burgerlijke rechtbank op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek¹⁷⁰. Wat de private aangifteplicht betreft, kan het nalaten geen aanleiding geven tot een tuchtsanctie omdat het een verplichting

164. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 35.

165. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 35.

166. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 142, nr. 280.

167. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 35.

168. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 142, nr. 278.

169. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 36; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 142, nr. 279 en 143, nr. 282; J. DERIDDER en K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 38.

170. I. VAN DER STRAETE en J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 142, nr. 279.

is die op iedere burger rust en het dus geen specifieke deontologische verplichting betreft¹⁷¹. Het opleggen van een tuchtmaatregel is wel mogelijk in het kader van de ambtelijke aangifteplicht omdat het toepassingsgebied van artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering ambtenaren viseert¹⁷².

Ten slotte wijzen we ook op de mogelijkheid van de naamloze aangifte. Artikel 31 van het Wetboek van Strafvordering¹⁷³ somt de voorwaarden op waaraan een aangifte moet voldoen. Omdat deze voorschriften niet op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven, is een dergelijke aangifte niet ongeldig¹⁷⁴.

De artikelen 29 en 30 van het Wetboek van Strafvordering zijn niet van toepassing op de personen die gebonden zijn door het beroepsgeheim, zoals de CLB-medewerkers. Zij mogen bijgevolg niet voldoen aan de aangifteverplichting indien de cliënt pleger is van het misdrijf en ze op de hoogte werden gebracht van de misdaad of het wanbedrijf tijdens hun beroepsactiviteit. Het doorbreken van het beroepsgeheim, door bepaalde feiten toch te melden aan politie of justitie, kan wel gerechtvaardigd worden vanuit de noodtoestand of schuldig hulpverzuim¹⁷⁵.

Artikel 458bis van het Strafwetboek voegt wel een specifieke bepaling in over het melden van feiten waarvan een minderjarige slachtoffer is¹⁷⁶.

5.4. SAMENWERKING MET POLITIE

Het is in dit kader misschien toch ook nuttig even te wijzen op de ministeriële omzendbrief PLP 41 van 7 juli 2006 tot versterking en/of bijsturing van het lokaal veiligheidsbeleid en de specifieke aanpak van de jeugdcriminaliteit, met in het bijzonder een aanspreekpunt voor de school¹⁷⁷. Ter vrijwaring van een veilige schoolomgeving vraagt de minister van Binnenlandse Zaken aan de politie om een partnerschap met de scholen aan te gaan:

“Daartoe vraag ik de politie een partnerschap aan te gaan met de schoolgemeenschappen. In dit partnerschap (derde pijler van gemeenschapsgerichte politiezorg) worden op een duidelijke en gebruiksvriendelijke wijze de procedures voor doorverwijzing en samenwerking

king tussen de diverse schoolgemeenschappen en politie vastgelegd.

Ook moet bij de lokale politie een vast aanspreekpunt voorzien worden voor deze schoolgemeenschappen gelegen op hun grondgebied, als concrete uitvoering van het aangegeven partnerschap.

Verder moet het aanspreekpunt een scharnierfunctie vervullen tussen de schoolgemeenschappen enerzijds en de lokale politie anderzijds, waarbij praktische afspraken worden gemaakt:

– *met betrekking tot spijbelgedrag (samenwerkingsafspraken over het doorgeven van informatie over spijbelaars en over een gezamenlijke aanpak van de problematiek);*

– *met betrekking tot andere items (MOF's) zoals drugsfeiten, gewelddelicten, diefstallen enz.);*

– *over hoe en op welke wijze de school het best snel contact zoekt bij problemen. Dit geeft de meerwaarde dat men zo snel mogelijk op die problemen kan ingrijpen om erger te vermijden;*

– *over hoe en op welke wijze ook deze gemeenschap kan buigen op politiewerking, geënt op de principes van community policing (externe oriëntering, probleemoplossend werken, partnerschap, verantwoording afleggen en bekwame betrokkenheid)*

– ...

Het geheel van afspraken (samenwerking – informatie-uitwisseling – doorverwijzing – contactpunt) wordt vastgelegd in een overeenkomst en verspreid op een ruime wijze in de schoolgemeenschappen.”¹⁷⁸

De ministeriële omzendbrief PLP 41 is gestoeld op de principes van de gemeenschapsgerichte politiezorg¹⁷⁹. Dit betekent o.m. dat de politie samenwerkt met externe partners, zoals bijvoorbeeld de scholen. Deze samenwerking moet wel steeds gebeuren met – en dit is essentieel – respect voor het behoud van de eigen verantwoordelijkheid, het aanwenden van ieders eigenheid en het principe van wederkerigheid en gelijkwaardigheid. Het is met andere woorden de school die bepaalt welke rol de politie toebedeeld krijgt binnen de algemene visie en het algemene beleid. Het afsluiten van een protocol leidt dus niet noodzakelijk tot een

171. I. VAN DER STRAETE EN J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 142, nr. 279.

172. I. VAN DER STRAETE EN J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 143, nr. 282.

173. *“De aangiften worden opgesteld door de aangevers of door hun bijzonder daartoe gemachtigden, of door de procureur des Konings, indien hij daartoe aangezocht wordt; zij worden altijd op elk blad getekend door de procureur des Konings en door de aangevers of door hun gemachtigden.*

Indien de aangevers of hun gemachtigden niet kunnen of niet willen tekenen, wordt daarvan melding gemaakt.

De volmacht blijft altijd aan de aangifte gehecht; de aangever kan zich, op eigen kosten evenwel, een afschrift van zijn aangifte doen afgeven.”

174. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 36.

175. VAD, *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school*, VAD, 2006, 36-37; I. VAN DER STRAETE EN J. PUT, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2005, 145, nr. 290; J. DERIDDER EN K. EYCKMANS, “Enkele juridische beschouwingen inzake de aansprakelijkheden van leraren bij bijzondere vormen van leerlingenbegeleiding”, *C.D.P.K.* 2003, 38.

176. Zie eerder onder 2.1.4., punt 4.

177. *B.S.* 24 juli 2006.

178. Punt 2 van de ministeriële omzendbrief PLP 41 van 7 juli 2006 tot versterking en/of bijsturing van het lokaal veiligheidsbeleid en de specifieke aanpak van de jeugdcriminaliteit, met in het bijzonder een aanspreekpunt voor de school, *B.S.* 24 juli 2006.

179. Gemeenschapsgerichte politiezorg bestaat uit vijf essentiële pijlers: 1) externe oriëntering, 2) probleemoplossend werken, 3) partnerschap, 4) verantwoording en 5) ‘empowerment’ of ‘bekwame betrokkenheid’. Meer informatie: ministerie van Binnenlandse Zaken – directie van de Relaties met de Lokale Politie, *De pijlers van de gemeenschapsgerichte politiezorg in België*, Brussel, Drukkerij van de Federale Politie, 2006, 36 p.

toename van de aanwezigheid van de politie op school. Het afsluiten van een protocol kan wel leiden tot een structurele samenwerking omtrent spijbelproblematieken, overlast rondom de school, drugspreventie... Ook het feit dat scholen een vaste contactpersoon hebben toegewezen gekregen, kan worden beschouwd als een meerwaarde.

Het afsluiten van deze protocollen verplicht scholen wel om na te denken over het melden van strafbare feiten gepleegd door leerlingen. Doordat er een intensere samenwerking is tussen school en politie, zal dit ook leiden tot meer aangiften van strafbare feiten gepleegd op school¹⁸⁰.

6. BESLUIT

Scholen hebben de voorbije jaren hun zorgbeleid en leerlingenbegeleiding verder uitgebouwd. Ze willen voor leerlingen een aanspreekpunt zijn bij moeilijkheden of problemen. Als besluit willen we wijzen op enkele lacunes en uitdagingen.

1) De positie van de interne leerlingenbegeleiding (en de personen die ervoor instaan) binnen de school, maar ook in relatie met externe instanties (zoals bijvoorbeeld het CLB), is in onvoldoende mate uitgeklaard. Zo doen sommige scholen, ofwel zonder het te beseffen, ofwel omdat ze zelf leemtes in de hulpverlening willen opvullen zelf aan jeugdhulpverlening zonder dat dit tot hun takenpakket behoort. Het uitgangspunt is steeds die concrete leerling die hulp nodig heeft. De vraag is echter of een school wel in staat is – nog daar gelaten de vraag of ze daartoe wel bevoegd is – om dergelijke (soms verre gaande) vormen van (jeugd)hulpverlening aan te bieden.

2) Naarmate scholen hun zorgbeleid of leerlingenbege-

leiding verder uitbouwen, worden ze ook geconfronteerd met steeds complexere problemen waarmee jongeren vandaag de dag kampen. Dit eist, onder meer op het vlak van professionaliteit, meer van de personeelsleden die instaan voor het zorgbeleid of de leerlingenbegeleiding van de school. Deze personeelsleden zouden moeten beschikken over een duidelijk deontologie en taakomschrijving (wat behoort tot hun bevoegdheden?, wie moet waarover worden ingelicht?, ...).

3) Momenteel kan men met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens van leerlingen enkel terugvallen op de wet van 8 december 1992 voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer voor de verwerking van persoonsgegevens¹⁸¹. Deze wetgeving houdt echter geen rekening met de zeer specifieke onderwijscontext. De vraag dringt zich dus op of ook de onderwijssector geen nood heeft aan een specifiek regelgevend kader met betrekking tot het verwerken van informatie in leerlingendossiers ...

4) Vermits personeelsleden van een onderwijsinstelling “slechts” beschikken over een discretieplicht en de CLB-medewerkers beschikken over een beroepsgeheim, is het uitwisselen van informatie tussen hen geen vanzelfsprekendheid. In het kader van een goed uitgebouwde leerlingenbegeleiding is het echter een noodzaak (en een verplichting¹⁸²). Er moet verder nagedacht worden over hoe dit concreet ingevuld kan worden. Maar ook de personeelsleden van een onderwijsinstelling, die niet ingeschakeld zijn in de leerlingenbegeleiding, hebben nood aan informatie. Het zal een blijvend zoeken zijn tussen hun nood aan informatie en het recht op een privéleven van de betreffende leerling. Laat dit alles ons echter niet afschrikken om te blijven investeren in een verdere professionele uitbouw van de schoolinterne leerlingenbegeleiding.

180. *De Standaard*, “Meer geweld op school in 2007”, 26 april 2008.

181. *B.S.* 18 maart 1993.

182. Art. 36 Decr. 1 december 1998 betreffende centra voor leerlingenbegeleiding, *B.S.* 10 april 1999: “Het centrum heeft recht op de relevante informatie die over de leerlingen in de school aanwezig is en de school heeft recht op de relevante informatie over de leerlingen in begeleiding. Ze houden allebei bij het doorgeven en het gebruik van deze informatie rekening met de geldende regels inzake het beroepsgeheim, de deontologie en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.”